

INCVNABVLA

F
min.

1994



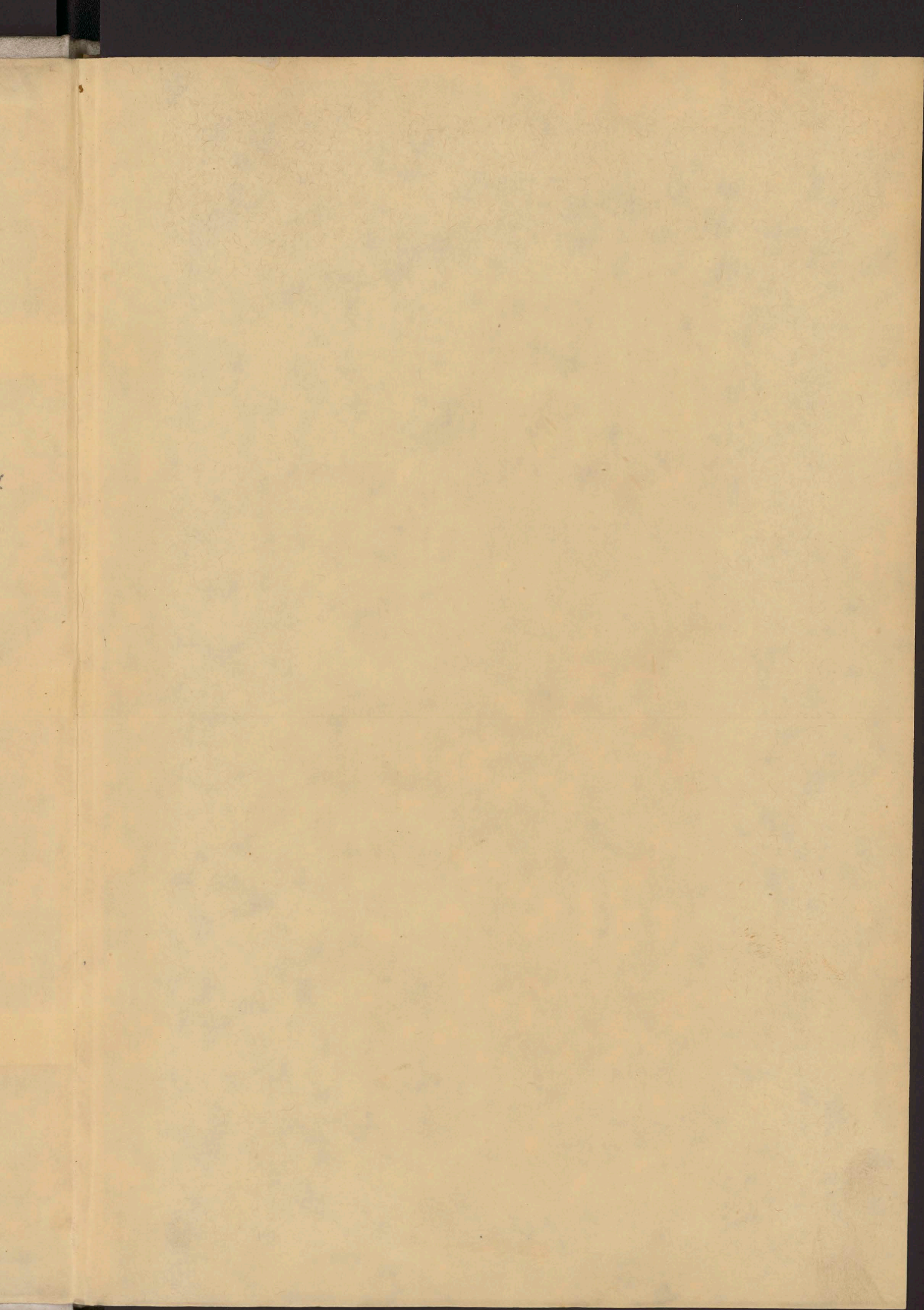
Acc. 1885. I. 2. Kupiono na samy początku r. 1885,
przez pośrednictwo księgarz Friedleina, od Ludwika Ro-
senthala za 40.50 Mk. Zob. katalog Rosenthala Nr. XLII
poz. 694, oraz ceta biblioteczne. - Opracowano w r. 1935.

Nagdy's Cin. IX.c. 30.

^{K 214-234}
Cfr. Main 8589, Cat. Brit. Mus. II 319 (2B5547)
Still H 175



Inc. 1994



Page
156
/X

1x. c. 30.

Tabula dispositorij artis moriendi.

Dei iudicia quomodo sint inscrutabilia.
 Debita tpalium an saluantur p mortem. ter. o.
 Defuncti tibi mors suffragium.
 Deuotio quomodo tristitia impeditur primo. h.
 Eleia quomodo quilibet dare debet. ij. Q. ter. m. n.
 Fides quomodo necessaria sit. ij.
 Flere quomodo possimus licite super mortuos iij.
 Homicide sui aliqui sunt primo. f. g.
 Iudicia dei qm incōprehensibilia sunt primo. h.
 Martires efficiuntur aliqui multipliciter ij. e. j.
 Mereri an quis possit in peccato mortali. j. l.
 Mors est multiplex.
 Mors vnde causetur.
 Moriuntur diuersi diuersione de causis. c. primo. f.
 Mori discere debemus qn sumus sani primo. h. m.
 Mortem cur quidem timent alij non. ij. f.
 Mortem an licet desiderare ij. g. t.
 Mors an satisfacit pro peccatis. ij. v.
 Morituro que & qualia debent interrogari. ij. z.
 Mortui an licite possent defleri iij. a. b.
 Mundus quot miseris sit repletus. ij. b. c.
 Negligentia quando est peccatum primo. j.
 Oratio ubi fieri debet secundo. r. s.
 Peccata graua quō deuoti incidūt primo. j. c. j. h.
 Peccatores quidē efficiunt in morte qui prius deuoti
 fuerunt peccator quantum sit deflendus. iij. e.
 perseuerantie donum quantum sit primo. h. k. l.
 Predestinatio quō etiam quibusdam mirabiliter
 apparet et prestina primo. h.
 Ridere & risus an sint peccata secundo. h.
 Sacramenta que sint & quō summenda secundo. l.
 Sanitas quō in se custodiri debet primo. f. g. ij. b. i.
 Satisfactio quid sit et quot modis sit secundo. v.

Satisfacere an vnus viuus possit p alio secundo .m.
Sepultura quomodo fieri debeat 3. a. b. i. k.
Operare quomodo debemus secundo .q.
Suffragia quomodo debeant tercio .l.
Testamentarij quō se caute debēt habē tercio .m. n.
Timēt qdē mortē rōnabilit̄ aliū vitupabilit̄ .ij. f. g.
Cristi humanitatē q̄ s̄fident inuocare possim⁹ .ij. q.

Nobilissimus liber de arte moriendi.

In circa propriam vitam multi sunt negligentes et alij mortem naturalem preueniant peruersa vita. Alij mortem moriendi ignorātes dāpnent̄ ip̄etue et p̄serti cū mala mors vltimū sit malorū huius vite. qd̄ tanto cauendū est solliciti⁹. q̄nto et̄ne miserie tradere p̄t infelici⁹. idcirco tractatū collegi sequentē videb̄ dispositoriū moriendi ex aliorū sacre sapie doctoz edicōib̄ salutiferis. vbi tria p̄ncipalit̄ sunt declaranda. **P**rimo q̄ mortē precedāt. **S**ecdo q̄ cōmittent̄. **T**ercio de sequentib̄. **D**e primo tria tangent̄. **P**rimo qd̄ sit mors. et q̄t duplex. **S**ecdo vñ causet̄ mors. **T**ercio quō sani ad mortē dñt se p̄pare. **Q**uantū ad primū est notandū primo circa mortē hoīs. vel statim p̄ fiet sup eo iudiciū p̄ticulare vt videat homo se p̄ticulārter misericordiē saluatū si ōstritus est. vel iuste dāpnandū. si in p̄ccis moriē. **V**nde dicit innocentius libro tercio de mis̄ia p̄dicōis hūane. qd̄ tā bon⁹ q̄ malus antequā aīa egrediat̄ a corpore. videt xpm̄ in cruce positū. malus ad cōfessionū. vt erubescat se non esse redemptum sua culpa sanguine xpi. idest fructū redemptionis non habere. **V**nde de eis dicit ioh̄. xix. et apoc̄. j. **V**iderunt in q̄ pupugerunt. **E**t. b. aug⁹. viiij. li. de trinitate dicit. **C**redimus q̄ cū carnis vinclo aīa n̄ra fuit absoluta

si bene et recte coram deo viximus. mox in occursum
 nostrum angelorum occurret thorus. omnium sanctorum agmina
 in nos miscebuntur amplexus. et adorandum vix iudicem
 perducunt. **Hec ille.** per idem de lazaro mendico et per
 oppositum sit de fratribus et sororibus epulonis sepulti in
 inferno per demones. **¶** Secundo notandum quod sic iudicium
 vniuersale triplicia signa precedent. videlicet remota
 propinqua et proxima. sic etiam ut plurimum particulare iudi-
 cium in morte fiendum triplicia signa precedent. Remota
 sunt elementorum contrarietas in homine id est complexio-
 nis debilitas. malum regimen in accedentibus in natalibus
 statim dicendum. vita gulosa. irata luxuriosa et similia.
 Proxima sunt introitus belli. transitus ad loca
 periculosa esse impregnata. frequentem informari et filia
 Proxima vero sunt mortis quedam certa sensatio quam
 multi experiuntur taliter quod vident se non posse euadere ex-
 pectorum medicorum in vita de homine despectum. membrorum
 mortificatio. pulsus quies vel nimia irregularitas.
 intensa pestulencie infectio et filia. **¶** Tercio notandum
 quid sit mors. Est autem mors secundum augustinum. xiiij
 de ciuitate dei. priuatio vite totalis vel partialis. Cum autem
 sit quintuplex vita. erit per consequens mors quintuplex.
 et quinque que viuere possunt. et mori. videlicet corpus anima in
 hoc mundo. anima in alio mundo. sensus exteriores cum sensibus
 interioribus qui dicuntur sensualitas. et sensus intel-
 lectus qui sunt memoria intellectus et voluntas. Corporis
 vita. est anima. anime temporalis vita est caritas siue proprie-
 tas. sensualitatis vita. est modus id est omnia delectabilia
 quoniam sensuum honor et diuicie. interioris sensualitatis
 id est spiritus vita. hec est entitas summa. que ad memoriam
 veritas que ad intellectum. et summa bonitas que ad effectum
 seu voluntatem. Sed spiritus eiusdem perpetua vita est
 deus benefice anime vnitus. sicut oculus luci secundum platonem
 et iohannem. xvij. Hec est vita eterna ut cognoscunt te
 solum vix deum. et quem misisti ihesum christum. **¶** Prima ergo

ad 2^m3^mad 3^m

Mors quid sit

mors corporis est priuacō aīe. ⁊ ⁊ hec mors est pena
originalis peccati. ⁊ quo apls ad hebre. viii. oībus
hominib⁹ cōstitutū est semel mori. de q̄ etiam **Gen. ij.**
Quacūq; die cōmēderitis ex eo morte moriemini.

2^a

Sc̄da est mors aīe t̄p̄alis. q̄n̄ gracia priuatur aīa
ad t̄pus. de qua iacobi primo. **Peccatū cū cōsumatū**
fuit generat mortē.

3^a

Tercia mors est aīe p̄petuali⁹
quando deus sepatur p̄petuo ab aīa. vt in inferno de
qua p̄s. **Sicut omnes in inferno positi sunt mors**

depascet eos. Et apock. ij. **Beatus qui habet partem**
in resurrectione. prima quia in his nō h̄t mors sc̄da
p̄fatē. Et ibidē sc̄di. **Timidis ⁊ incredulis excecatis**

homicidis ⁊ fornicaris ⁊ veneficis p̄tolatris ⁊ men-
dacibus p̄s illorū erit in stagno ardenti igne ⁊ sul-
phure qd̄ est mors sc̄da. **Prima** mors est mala. sc̄da

mors est peior. tertia pessima. q̄ p̄s. **Mors** peccatorū
pessima. mala mors neget p̄pter peccatū origenale.
peior p̄pter peccatū actuale. h̄ pessima mors peccatorū

sc̄z q̄ cōuertunt act⁹ peruersos in habitū in q̄ moriunt̄
Quarta mors est sensualitatis q̄ mōi delectabilib⁹
se hic quis discrete priuat. hec mors est bona de qua

2^a mors

apls ad colo. iij. **Mortui enī estis. ⁊ vita v̄ra abscō-**
dita est cum xp̄o in deo. **Ad hanc nos hortat̄ idem**
apls ad colo. iij. **Mortificate membra vestra q̄ sūt**

sup̄ terrā. hic moriunt̄ qui passionēs anime mactāt
vt equū superbie. buffonē auaricie. porcum luxurie.
canem iracūdie. lupū gule. serpentē inuidie. et asinū

accidie. ⁊ cetera vicia. hac etiā necant̄ q̄ in monaste-
rijs bene viuunt. **Vnde etiā dicunt̄ mortui ciuilit̄.**
Similiter ⁊ serui veri dñorū suorū t̄p̄aliū. q̄bus sua

4^a mors

humiliatio bene tollerata purgatorium diminuit. ⁊
auget meritū. **Quinta** mors est spiritus idē sup̄iorū
virū qua aīa fundit̄ priuatur virib⁹ delectabilib⁹

carnis. ⁊ soli deo viuunt. de qua ad gala. ij. **Viuo ego**
iā nō ego. viuunt vero in me xp̄us. qua morte paulus

et moyses in raptu circumdati fuerunt. Et bñi mortui
qui in dño moriunt. ubi iā amoxo dicit spiritus ut
requiescāt a laboribz suis. qz opa illorū secunt illos
apoc. xiiij. ¶ De prima morte q̄ solū est ad ppositum
primo q̄ritur qñ homo mori incipiat. R. put ubi
sup̄. pbat beatus aug⁹. qđ a iuuentute incipit mors
corpis. tui etiā ssonat scriptura sapientie b. nos nati
continuo desinimus esse. Phia idem asserit. Vnde
et radius ut recitatur primo phicoz. dixit qz corpora
nostra fluunt more fluuioz idem idē R. xiiij. sentit
femina q̄ ait. om̄s morim̄ et q̄si aque dilabimur in
terrā. Raco idem docet. qz sicut iste dicit vere denigri
cui otinue incipit inesse nigredo. sic vere mori. cui ot
nue inest plus et plus non esse. Sed quilibet homo
est h̄modi ut iā dictū est. In hoīe enī scdm̄ medicos
duo s̄ pñcipalia vite caloz natalis q̄ est velut licn⁹
ligmen accensus. et radicale humidū. velut oleum in
lāpede q̄ humido s̄lūpto. vita extinguit. Sunt etiā
in hoīe quatuor elementa actualit̄ vel virtualiter. ex
quibz corpus est ppositū. q̄ inter se discordāt otinue
ad quoz victoriā corpus diūsas egritudines incidit
¶ De scdo vñ causet mors. R. scdm̄ doc. sup̄. ij. dis.
xiiij. ex peccato primoz pntū et ex peccato originali.
adam enim potuit non mori. q̄a infusū sibi habuit
gratuitate donū sup̄natale. qđ vocabat̄ originalis
iusticia qđ etiā hēdes sui habuissent. quo mediante
ex omnia hoīm obediebant. Intus omnes sensus
rationi recte obtēporabāt. Sensus corpis quatuor
elementa in nullo exicialit̄ discordabant. nec p̄ om̄s
ibi mors ēē potuit fructu ligni vite p̄seruāte. Dursū
deus amicus hoīs a cundis malis p̄seruabat. a dex
tris angeli boni velut socj astabāt. a sinistris mali
in nullis nocere potuerūt. Sed qñ homo ingratus
deo peccabat iuste deus donum originalis iusticie
abstulit. quo ablato homo mortem incurrit. quia

294

¶ De causa

deus illud predixerat gen. ij. in quocunq; die cōme-
deritis ex eo morte moriemini. idest morte mortis
peccati. ⁊ moriemini morte corporis. Ad mortem igit
hominis omnes fere dei hodie in vnū creature con-
iurasse videntur. velud dei fideles ministri. **P**rimo
infra corpus elementa quatuor struantur ⁊ tandē
corpus necant. **S**ursum celorum influentia. multas
letales causat infirmitates intra passionēs anime
inordinate insurgunt. vt ira tristitia dolor gaudium
timor ⁊ amor effrenis ⁊ similia. q̄ morbos inducūt
mortales quia ex istis homo etiā vltra bestias gra-
uis sibi efficitur. **E**xtra enim plerūq; aer inficit hoīes
de aqua demersit. ignis minerauit. terre mot⁹ glu-
tuit. bestie deuorauerunt. cibi ⁊ potus infecerunt
homines proximos interfecerūt. ⁊ instrumenta artifi-
cialia crudelissimā finit vt machine. venena. baliste
pixides gladij ⁊ similia. recitat insup aug⁹. xxj. de ci-
dei octo genera penatū que in legibus esse asseruit.
etiā tulī⁹ que sunt dampnū vincula verbera talio
ignominia exiliū seruitus ⁊ mors q̄ septē ad octauū
omnes festinanda viuant. **S**unt interea quatuor
grandissime mortis voragines. de quibus scriptura
asserit videb; infectio pestifera. strages bellica. famis
generalitas ⁊ bestiarū crudelitas. **A**d dextris interdū
boni angeli necant. **A**d sinistris nonnunq; mali. que
sui gula sūt vasa ⁊ porte mortis. de quibus se erep-
tum gratulatur propheta dicens. Qui exaltas me de
portis mortis. **Q**ue aduersa oīa deus velut aman-
tissimus pater ordinauit vt nos rebelles filiū ad eum
solū refugiū habeamus. ⁊ semper vigilemus ⁊ pati-
simus hūili⁹ ad eū recipiendū cū venerit et pulsauit
scdm illud m. xxiiij. Vigilate itaq; quia nescitis ꝛc
Quare aut diuersi hoīes tā diuersimode moriantur
de hoc ponunt nouem cause. ⁊ nouem genera hoīm.

*⁊ homines diuersimode
aut ⁊ nouem d' portis*

Primo quidā moriunt et pauci. quia per podus

eorum. idest spaciū viuendi qđ a natā hñt tminatū
 est. de quo iob. xiiij. **N**osuiſti tminos eius qđ preteriri
 non poterunt. **S**ecundo alij sunt qđ moriunt ante
 tempus debitum. licet non intenderint. tamen stulte
 et incaute se hñerunt in regimine naturalium suoz
 vt in cibo ⁊ potu. sompno ⁊ vigilia. labore et ocio.
 repletionē ⁊ inanitionē. aere ⁊ passionibus anime.
 quorū discreta moderatio ad sanitatem ⁊ vite lon-
 gitudinē uiuat ⁊ obedientia negligentia culpabilis
 et vocantur prefata sex accidentia naturalia a me-
 dicis. **V**nde eccl. xxxvij. **I**n multis estis erit infirmi-
 tas ⁊ auiditas appropinquabit vsq; ad tolerā ppter
 crapulam multi obierunt. qui autem abstinens est
 adiūcet vitam. **T**ercio alij licet qđ ad talia bene se
 rexerit. tñ ante tpus in oppiāte moriunt. aq; merſi.
 aut igne incinerati. aut a latronib; occisi. aut ruina
 alicuius grauis percussi ⁊ similia. qđ non meruerunt
 apud deū. vt eos preseruaret a tali morte. **Q**uo extra
 de bonis dicitur in ps. **A**ngelis suis de; mandauit
 de te. vt custodiant te in omib; vijs tuis. **Q**uarto
 sunt alij qđ ante tpus necantur. qđ pimum leserunt
 iniuste. vt fures ⁊ similes. aut qđ bonos impediunt
 in virtuosis opib; vt tyrāni scandalisantes. errores
 seminantes. cū quib; tñ de; misericordiē opatur. ne
 maiorem dampnationem habeant diu viuentes de
 quib; in ps. viri sanguinū ⁊ dolosi. nō dimidiabūt
 dies suos. **Q**uinto ante tpus moriunt interdum
 quidā. qđ inutiles sunt sibi ⁊ alijs. quia nec sibi nec
 alijs prosūt ad virtutes. nec alios malicia exercent
 ad pacientiam. sed tepidi sunt de quoz vno apoc. iij.
 dicit deus. **H**ic opera tua. quia neq; frigidus es.
 neq; calidus. vtinā frigidus esses aut calidus sed qđ
 tepidus es. incipiā te euomere de ore meo. **N**emo tñ
 presumat qđ alijs proſit multū qđ cum hoc forte sibi
 alio modo ⁊ alijs efficit. **S**exto quidam etiam

moriuntur boni in pestilencijs bellis. perturicōibus
et similibus. sed ex speciali dei disposiciōe. q̄a cursū
vite compleuerūt attingentes gradū finalis meriti
eis eternaliter dispositi. factis etiam omnibus que
in hac vita secundum eorum statum facere potuerūt
et debuerunt. de quibus dicitur. sap. x. iustū deduxit
dominus per vias rectas et ostendit illi regnum dei.

Septimo q̄daz moriunt̄ q̄ vicijs grauibz se inficiūt
vt se necātes spontanee vel nō spōtanee directe sicut
suberbi et irati et auari. ac inuidi rixando occubunt
Similit̄ gulosi et acidiosi ociosi et p̄ siles malicias
de quibz sapie. xvi. homo occidit per maliciā anīam
suam. Et eccl. iij. Multas occidit tristitia. et non est

utilitas ī illa. zelus et iracūdia minuēt dies. **O**ctauo
aliij moriunt̄ sine om̄i eoz p̄ncipali culpa. sed ob cul
pā alioz. et alijs in penaz. vt abortiui p̄t negligēciā
p̄ntum. vel eo q̄ nimis carnalit̄ aliq̄s diligebāt. vel
vane illis cōfidebāt. vel spem suam in illis posuerunt
vt interdū faciunt p̄ntes in filios alte promouendo
et famuli in dños contra illud p̄s. Nolite confidere
in principibz in si ho. in quibz non est salus. nota p̄s

ōnter. **N**ono moriunt̄ interdū quidā vt innocenter
deo in patria militent. et ne viuendo postea peccent.
vt fit in infantibus et in iuueniculis adultis. **V**nde
sapie iij. Raptus est ne mutaret maliciā intellectū
eius. et ne fictio deciperet aīam illius. **E**st autem circa
predicta notandū quod valde displicet deo. si quis
male viuendo se ante tempus in mortem p̄cipitaret

Primo vix peccatū nouū euadit vel saltē maius q̄
alias peccares p̄t incurrē. **S**cdo q̄ alijs nocet quibus
se vtilem prebē potuisset. **T**ercō se multis bonis pri
uat q̄ per corpus habē potuisset. deus enī aīaz creādo
velut hospitā. in corpus hospiciū posuit. et quo si
sine dei licentia exit. male deus cōtentam presertim
q̄n censū deo et sibi modicum acquisiuit. **I**tē aīa dei

81.
nuncius est. qui in hūc mundum in causa dei. et sui
missus est. **V**nde si ante tempus reuertit̃ deus mitēs
male stentat̃. **E**x quibus etiam p̃t̃ q̃ solerti studio
multū discrete tonandū est vt plōget̃ vite terminū
et ne in maturus quis moriat̃. sic tñ vt cor̃ secundū
apostolum ad rō. xij. deo exhibeamus hostiā sanctā
vicia extirpando ⁊ rōnale obsequiū n̄m. **¶** Diceret
hic cum originale peccatū dimissum sit in baptismo
cur nos ⁊ penalitates iuuātes ad mortem que sunt
pene originalis peccati non cessant sicut culpa cessat
¶ **R**z. aug. 3. li. de ci. dei. c. ij. quia illa mala sunt
ad virtutum exercitiū. **V**nde dicit nunc vero maiori
et mirabiliori gracia saluatoris i vsus iusticie pena
peccati conuersa est. ex q̃ p̃t̃ q̃ plus meteri possum⁹
iam q̃ innocentia. **¶** De tercio quō sani nos sp̃tare
debeamus ad mortē. idest tempe q̃ apperent prima
signa remota vel p̃p̃inqua. circa q̃ est aduertendū. qd̃
illud valde necessariū esset. q̃ interdū etiā p̃fecti vici
circa finē vite lapsi sunt. ⁊ pierūt. **V**nde. b. aug. de
predestinacōe sanctorū sic dicit. **N**ouimus nōnunq̃
quosdā volētes et̃ne vite fidē accipe adipisci. quosdā
autē nolentes p̃leq̃ cū in eis diuina gracia vt velint
mutauint volūtātē. **N**ouimus etiā aliquos p̃fectos
ex labore multorū p̃lapsos in vltimo vite sue perisse
alios vero ab ineūte etate sua in omni scelere ⁊ dāp-
nabilitate vsq̃ ad decrepitā etatē p̃durasse. ⁊ repēte
celitus inspirata salute raptos esse ad requiem regni
celorū. **N**ouimus etiam puulos quibus vsus liberi
non est vt bonis aut malis eorū meritis iudicemus
p̃ntū manib⁹ ad gracia sacri baptismatis deptatos
vel cū in vno eorū p̃ manus sacerdotis misteriū fidei
adimpleret aliquociens alterū i manu p̃ntū sc̃m ex
animē fraudatum gracia saluatoris. **Q**uis sapiens
et intelliget hec. aut quis p̃oneus erit horum et di-
cendo rationem dicamus cū dauid iustus dominus

*Quo nos sanā deo
p̃p̃arāte p̃ntū*

in omnibus vñs suis. & sanctus in omnibus opibz
suis. **E**t quā magnificata sunt opa tua domine. nñs
p̄funde sc̄te sunt cogitatas tue. dicamus etiam cum
beato paulo. **O** altitudo diuiciarū sapientie & sciētie
dei q̄ in cōprehensibilia sunt iudicia eius & inuesti-
gabiles vie eius. **H**ec aug⁹. quomō autem accidat
perfectos reuere dicit cessari. collacione theotori. **N**ō
credendum est inquit quemquam deuotum subito
ruina lapsum. domus enim nunq̄ subitanie corruit
sed aut antiquo vicio fundamenti. aut in habitaciū
desidia lōga stillicidijs. p̄mū p̄uissimis penetratibz
corrupta sensuū fuerint monimenta tectorū. postque
passim pluuiarū. passim demum tempestatum vio-
lentie structuram deiciunt. **P**rimo enī mentem mu-
nitissimā passionū stillicidia neglecta tedū violant.
teinde multiplicata tigna corrumpunt virtutū. post
largissimi p̄mbres passionū tpe hiemali temptacōis
diabolice mentē. p̄mo deū expellūt. & habitacōe vir-
tutū. vt sit mīa negligento paulatim defluam⁹. nec
tñ p̄pter illa cessandū est bonis. vel in p̄ctis oneratis
ab opibus bonis. **V**nde dicit scot⁹ sup iū. circa dis.
xxj. **I**sta opa q̄ q̄s fecit in gr̄a exñs q̄bz adhuc corrū-
det magnus grad⁹ gl̄e. dū sūt mortificata non p̄nt
mereri primā gr̄aciā. alioq̄n qui cecidisset a multis
meritis eaz meruisset vt resurgēt ab illo lapsu p̄ pri-
mā gr̄aciā sibi p̄pter ista merita ōferendā. nec tamen
creto dicit ōnter quod meita mortificata oīno nihil
faciunt in accep̄cōe diuina ad primā gr̄aciā dandā
huic lapso q̄ si scōz strictaz iusticiāz iste inimicus dei
non sit dignus de p̄p̄inquo ad aliquā gr̄aciā. tñ pre-
cellens mīa dei p̄pter precedētia merita licet mortifi-
cata citi⁹ dat gr̄aciā ad resurgendū. vnde sicut creto
q̄ p̄fectior graui⁹ cadit. p̄pter maiore ingratitudinē
ita c̄to q̄ cetis p̄ibz citi⁹ resurget p̄t dei benignitatē
merita p̄terita ad h̄ aliqualit̄ acceptantē. vñ audiui

aliquñ de viro valde pfecto ⁊ p̄ea p̄fundissime lapso
 cū facinora sua esset morti adiucat⁹. misericordissime
 viuificato p̄fectissima sibi p̄nā subito fuit inspirata
Istud tñ debet allicē quemlibet ad semp meritorie
 agendum p virib⁹. q̄ siue mansurus sit. siue lapsus
 non erunt ista totalit̄ in oclusionem coram deo hec
Seco. exemplū de origene habem⁹ sile. cui concordat
dictū thome prima sc̄e questione vltia vbi querit
an aliq̄s possit mereri sibiūpi repacōz p̄ lapsū futū
rñdit q̄ nec merito odigno. q̄ quādo peccat inimic⁹
dei fit. ⁊ perdit merita precedentia. ⁊ gratiam. quia
ezechiel. lxxviij. dicit. si auertit se iustus a iusticia sua
et fecerit iniquitatē om̄s iusticie ei⁹ q̄s fecit. non recor-
dabunt̄ nec merito congrui eodem modo. q̄ deuotus
meret̄ interdū peccatori primā graciā. vbi in merentē
peccatū nō obstat licet obstat i p̄ccatore. in p̄posito aut̄
iam peccatū resistit. nullo mō ḡ aliquis potest sibi
mereri repacōz post lapsum. p̄t tñ hoc quis impet̄re
p orationē non tñ ita q̄ oratio iusticie inuitatur per
modū meriti. sed solū p modū mie. Et sic intelligit̄
illud augustini vel iusticia a deo petit. quā qd̄ repet̄
post lapsū. sc̄dm illud p̄s. cū desererit virtus mea ne
derelinquas me. Hec de tho. vnde ⁊ ipse item doctor
G. tho. frequenter legitur fleuisse qñ in q̄dragesima
cantabat̄ ille versus p̄s. p̄fatus scilicet ne picias nos
in antiphona media vita. ¶ Quomodo autem ad
mortem san⁹ ex̄is. se preparare habcat. circa h̄ qñ q̄
sunt habenda. videlicet mortis frequens meditacio
deuota p sui salute deprecacō. vera de peccatis p̄triciō
tpaliū suor̄ debita disposicō. ⁊ passionū paciens tol-
leracio. ¶ Primo enī debet q̄s frequent̄ mortē p̄me-
ditari cū suis circūstancijs. puta quō corpus qd̄ nūc
supbia vestiū ornat̄. gula discendit̄ ⁊ inqnat̄ luxuria
in valde opposita mutabitur. cogitanda sunt etiam
tormentā inferni. ⁊ incertitudis mortis hora. Hec enī

meditacō quando foret intensa primo efficacissimū
remediū esset p̄tra peccata. Vnde eccl̄. vii. in omnibz
opibz tuis memorare nouissima tua ⁊ in eternū non
peccabis. idē vix peccabis. Qua p̄pt in capite ieiunij
dicit penitentibz memento quia cinis es ⁊ in cinere
reuerteris. **Secundo** hec meditacio valet ad ardua
virtutum opa agredienda. Vnde eccl̄. vii. Medius est
ire ad domum luctus q̄m ad domum conuiuij. In
illa enim finis cunctorum admonetur hominum. ⁊
viuēs cogitat quid futurū sit. **Tercio** valet ad faciliē
contempnendū mundi gaudia. Dicit. b. ioro. Si q̄s
memoratur vite vltima. utiqz facile respuit cuncta.
que sunt in terra. **Secundo** disponit ad moriendum
bñ vera cordis p̄ricio. de q̄ habes late in n̄ro p̄cepto
Tercio deuota p̄ sua salute deprecacio. Nam q̄libet
homo dum sanos est amicos sibi de celo deberet facē
qui intremenda mortis hora quando omnes carna-
les amici eum iuuare nequeunt vel nolunt sibi as-
sisterent. iudex idēst xp̄us nunc venerandus est. et in
eo cōfitendum. q̄ frater noster. sūt mater eius regina
m̄ie colenda est. Michael qui princeps est ecclesie.
et animas migrandas h̄t suscipere. Angelus nobis
deputatus. Apl̄us a nobis electus. ⁊ sanctus aliq̄s
priuilegiat⁹. ut beata barbara. katherina. nicolaus
et cōsimiles. nunc reuerendi sūt obsequijs ut iuuare
dignentur nobis in extremis. non quod credamus
infallibilit̄ nos per talia exaudiri. vel in gracia mori-
turos certitudinalit̄. sed piam spem de exaudicione
habere possumus. si peccata nostra non obsteterint q̄
ut vitem⁹ p̄fatos sanctos inuocare debem⁹. **Quarto**
disponit t̄paliū suorū debita disposicio. Vnde p̄saie
xxxviij. p̄saia ait ezechie morituro. dispone domui
tue. Vbi prouideat quis. q̄ nō indiscrete p̄tra aug⁹
idēst verba dicit eccl̄as. ⁊ de paup ⁊ filios. sed curam
habeat etiam propinquorum. prouideat insuper aīe

sue elemosinas ordinando. nec amicis hic bene uiuentibus epulis anima misera egrat in igne purgationis. Testamentum faciat in quo prouideat. ne guerre sequantur ipso defuncto. videat ut satisficiat hijs quibus tenetur. debita restituat restituenda. et uiuus det elemosinas que valde meliores sunt elemosinis post mortem datis. Quinto disponit passionum et tribulationum debita tolleratio ac uetus vite emendatio de quibus et infra statim patebit.

Secundo principaliter dicendum est de his que mortem committant. ubi quilibet attendere debet ut bene se habeat in septem que ponit sententialiter beatus augustinus libro de uisitatione infirmorum quem scripsit ad nepotem suum moriturum. Oportet enim ut quis se bene habeat. primo in timendo vel affectando. secundo in sacramentis ecclesiasticis sumendo. tercio de secularibus rebus se exuendo. quarto circa fidei spem et caritatem se actuando. quinto infirmitatem ut congruit sustinendo. sexto in bono sibi assistente sibi per uiribus procurando. septimo in fine deuota oratione tuendo. Primum ut quis se bene habeat in timendo mortem vel affectando. Vnde augustinus ubi prius. Carissime recessurus a nobis te etenim appellat dies ultimus. esto fidelis. Vbi notandum primo quod penam uitam nullus pertransire potest sine dolorum et tribulationum experientia. siue sit innocens siue bonus. siue malus. Hoc probat beatus augustinus. xxj. li. de ci. dei. c. xiiij. ubi dicit tota mortaliu vita pena est. quia tota temptatio est. sicut sacre littere sonant. ubi scriptum est super iob vij. Nunquid non temptatio. vel ut alia littera habet militia est vita humana super terram. et ecci. iij. graue iugum super filios adam a die exitus e ventre matris eorum usque in diem sepulture. id est in matrem omnium. Et ut beatus augustinus. dicit ipsi puuli per baptismum a peccato immunes nonnunquam sustinent in cursu demonum. que passio obsit. ut absit. si in illa etate uitam

primus ppator

finierit. Et iterum ut idem dicit. humana infantia
non quidē a risu. sed a fletu oriū. nescientē pphetisans
quantū maior sit ingrossa. et si quidem hunc fletum
euaserint. non tamen subsecutos dolores. solū quāto
natus est deferunt risisse. foresten. nec ei bonū aliqđ
mōstruosus ille risus pretendit. quia licet ille magi
carum artium fuisse prohibeatur inuentor. tamen
contra inimicos preualere non potuit. sed finaliter
succubuit in bello. Et beatus augustinus. xxi. de ci.
dei ca° quo prius. quis vnquā vitam hanc colore se
passus a frigore colore fame et siti vel infirmitate ver
mibus vel ab hominibus malis persequentibz vel
a bonis compacientio iussisti etiam dicit. b. aug. li°.
cōfessionum deo loquens ut pena sit sibi oīs animz
inordinatus. quia hec pena essentialiter cōmittatur
peccatū. Ex p̄dictis eliciunt tria documēta. Primū
qđ sicut omnes ex ade peccato. et ex originali peccato
habemus qđ moriū. sic etiā certitudinalit̄ quod pati
nos oportet. et ante mortē affligi. Vnde sic tot deus
misit nūcios et p̄cones annūciantes mortē. qđ malis
penalibz nos p̄mit. Vnde eccl̄. iij. Occupacō magna
creata est oībus hoībz et iugū graue sup filios adam
a die exitus de ventre matris eoz vsq; in diē sepultē
in matrē oīm. cogitacōes eoz et timores cordis ad
inuentio expectacōis et dies finicōis. Scđm est qđ
licet omnis filij adam. coloribus miseris subiaceāt
his tñ diuersimodē p̄munē hoīes. p̄t; quia quidam
sustinent nācio. quidā voluntarie. quidā inuolūtariē
Vnde. b. aug. xiiij. de ci. dei ca° ix. Qz nos passioes
h̄z vite habemz ex humane cōdicōis infirmitate. que
ex peccato originē traxit. sed non taliter deus ih̄us cō
infirmitas sit ex p̄tate idest ex volūtate. qđ originale
nō straxit. inuolūtariē autē et cū murmē sustinentes
demerenē. et miserrimi s̄. cū anthiocho turpiē de ciui
tate fugato. turpius ad eo p̄cusso. et pessime mortuo

machab. ix. **N**ecessario vero tribulacōm habentes. si
paciunt put opoertet de nēitate faciūt virtutē. & di-
minuūt purgatoriū. & nūo eoz effecti. de quibz dicit
opelle intre ad cenā scz luce. iiii. volūtarie vō penosa
opa ī pnia assumētes multū augēt meritū. sic dauid
qui dicit in ps. pba me dñe & tempta me. vte tenes
meos & cor meū. **S**ed q̄liter aliqui tollerant pena-
litates h̄ vite put opoert. **R.** q̄ illi qui om̄s tribu-
lacōes h̄ temporis occurrētes imputāt peccatis suis
et eas quas estimāt respectu penaliū toloy. q̄ peccata
corū meruerunt. qui credunt q̄ omnibz talibz velut
piissimus pater noster deus flagellat vt purgem vel
alte felicitē & q̄ gracias eidem agit qd̄ hic & non in
futuro punit. **T**erciu documentū est q̄ valde meri-
toriu ē imitari xp̄m penosa opa volūtarie suscipiēto
puta paupertatē. obedientiā. castitatē. ieiuniū. aspi-
tatē vestiū. ambulare pedibz pegrināto vel p̄dicāto
et filia p p̄cis p̄p̄is. vel alienis. p meriti cremēto. &
etomacōe carnis. **H**ec enī causa est. q̄ innocentissimi
viri prefata voluntate assūpserunt. cuius primum
exemplū fuit xp̄s perfectissimus q̄ in paup̄tate vixit.
nocte sepe ī monte tormiuit. & alia dura passus est
vt euangeliste testant. **S**ecundo notandū q̄ q̄uis
dictū est q̄ vita p̄ns non possit transiri sine dolorū
expiencia tñ nō opoertet vt mortē immediate p̄cedāt
vel sil cū ea sit toloy vehemētia. p̄t illud de q̄busdā
qui natalit in senio moriunt. alij tormiento decedūt
alij p̄nimio gaudio. alij ex nimia coniectacōe vene-
vel nariū. **V**ide de decapitatis & de raptis ad diuina
et ibi morientibz. & sic de alijs. qui omnes vel paucos
vel nullos dolores sentiunt. licet decapitandi & alij
quidē prius timores habeant magnos. **V**nde auḡ
li. xiiij. de ci. dei. ca. vi. dicit habet mors aspm sensum
et otra nat̄az ius ip̄a qua vtrunq; diuellit qd̄ fuerat
a iuuentute diunctū atq; osertū q̄ diu moriat̄ donec

Quid?

3^m

Nota

omnis adimat sensus q̄ ex ipso merat̄ anīe carnisq̄
cōplexu quo totū molestiarū nonnunq̄ vnus ictus
corporis vel anime raptus intercīpit nec cum sentiri
preueniente celeritate permittit. **¶** Ex quibz alia tria
documēta eliciunt̄. **1^o** Prīmū q̄ aliqui hoīes maiorē
penam sustinent in qua non moriuntur. quā alij de
quibz iam explicatū est qñ moriuntur naturalit̄ vel
violent̄. p̄t̄ q̄a nullū vel modicū dolorē sentiunt eo
q̄ species tāgibiliū incōuenientiū p̄pter modicitatē
tpis vel abstractōez assensibiliū non pñt scdm tactū
sufficienter immutare vel actuare. **2^o** Secundū est q̄
grauius & molestius est vitā hāc vsq̄ in finē in pe-
nalibus puta ieiunij tribulacōibus infirmis et
osilio &tinuare. q̄ multis casibz sic mortē tollerare
3^o **¶** Terciū est q̄ multi &fessores grauius passi sunt in
hac vita quā quidā martires. q̄ statū decapitati fuerūt
nec tñ p̄pter h̄ aureolam martirij habens prenotati
&fessores q̄ aureola nō dat̄ p̄cipue p̄pter difficultatē
in pugnando alias vidua iuuenes grauius temp-
tata vincens aureolam virginū haberet q̄ grauius
tēptari potest quā virgo. sed dat̄ racōe priuilegiati
et specialis modi vincendi. sic in victoria &tra carnē
mōm vel diabolū. vel datur racōe specialis &formi-
tatis ad xpm q̄ fuit summus virgo martir & doctor.
¶ Tercio notandū q̄ circa timorē moriendi. & desite-
rium eius. tripliciē se quis habere p̄t. quidā modicū
vel nihil timent mortē. alij bñ timent. et desiderant
viuere. **1^o** Primi modicū vel nihil timent. scdm racōez
saltē qd̄ dicit̄ p̄pter naturalē appetitū. vel sensitiuū.
quoz quilibet timet mori. vt in xpo patuit. & paulo
morituris et in petro. et de primorū nūo sunt pueri
fatui & amentes. **¶** Item cōstantissimi m̄tes. similiter
deuoti hodie. & olim quibus de dimissione culpe et
pene &scia testimoniū reddēt vere sile tute moriendi
Similit̄ quidā paupes vel infirmi grauit̄ nō multū

curant mori quia non inhēnt amore diuicijs. quibz
in morte non priuant. quia nō habent. Quidā etiā
audaces. ⁊ honoris cupidi non curarent vel modicū
in causis vicijs ⁊ criminosis. licet fatue crene. et
grauiter peccare possint. **S**ecundo sunt aliqui. qui
rōnabiliter mortem timent. refugiūt licitis modis.
et orant deū vt diucius viuant. ex triplici motiuo.

Primo qz nō presumūt credē. qz digne ⁊ sūauerāt
ea que in corpore facere debuerunt. nec qz sufficienter
penitentiam pro peccatis suis egerint. vident autem
mortem aufferre. tēpus ⁊ instrumenta penitendi. et
locum. vbi in quolibet ⁊ pūo tempore. quis resurgē
posset a peccatis ⁊ mereri. **S**ecūdo qz diuicijs viuēdi
ampli⁹ mēti cupiūt. ⁊ recuperare deo neglecta. **T**ercō
vt adhuc bona cōcessa gracie ⁊ nate exercenda alijs
pdesse possint amplius ad salutē sic fecisse videtur.

Ezechias p̄saie xxviii. q. vitā moriturus ad iij. ānos.

Expremissis eliciunt plura documenta salubria.

Primū qd nec rōne senectutis. nec penalitatis. nec
fiende vtilitatis absolute. ⁊ de omni cursu appetēda
est mors. nō p̄t senectutē. qz stulticie ⁊ pigritie esset.
Scum in omni etate debeat conati ad melius quaz
diu p̄t. non p̄pter penalitates euadendas. quia talia
meritoria esse p̄nt. nec p̄t fructū a se in alijs fiendū
qā illud p̄sūptuosū apparēt absolute credē. licet de
illa aliqua de causa aliquāciens ⁊ seruet inesse. qz nemo
scit utrū sua vita. vel doctrina scandalizare vel errate
incipiat. ⁊ sic de alijs. alios inficē nisi alicui hoc esset
reuelatū. vt ap̄. ad phil. j. dicit. coartor e duobus
desideriū hñs dissolui ⁊ esse cum xp̄o. multo magis
melius. pmanere aut in carne. nārium quēnit p̄pter
vos. documentū p̄t. qz pmanere in vita bene viuendo
docet scriptura. exēplū ⁊ natura. **D**e scriptura p̄t. qā
longitudo dierū frequēt cōmendatur. a p̄s. de iusto
Longitudine dierū replebo eum. ⁊ viri sanguinem

et dolosi non dimidiabūt dies suos. exēpla ad idem
sunt. **V**nde terciū **Itē. ix. helya** petente. vt moreretur
rēdit angel⁹ surge omede grādis tibi enī restat via
et sic non est exauditus. ⁊ **iona.** dicenti tolle animaz
meā. dixit deus putas bene irasceris. **ione iij.** natura
etiā horret fructum non matur⁹ decerpi ab arbore ⁊
omnes res natālī se cōseruare nitunt inesse. ⁊ **b. aug⁹.**
in vltimo vite medicos cōsuluit infirmat⁹. dicūt aut
notant absolute qd. cōditionalit aliqui bene petuerūt
mori si deo placet. vt **beat⁹ martinus** qd. moriturus
orauit dicens. dñe iā satis est qd. huc vsq. certauī. nec
deficientem causabor etatē. tñ si adhuc populo tuo
sum necessarius. non recuso laborē ppter discipulos
subire. fiat voluntas tua. ⁊ **xps m. xrb.** pat si possi-
bile est transeat a me calix iste. verū tñ non sicut ego
volo sed sicut tu. **D**icūt etiā notant de cōmuni cursu
qd. si testimoniū scie dicēt alicui sacte vite existentis
vel reuelacōem vera apiret alicui cū esse moritur⁹. vel
etiā si veri filia mortis signa qsq. haberet desiderare
posset mortē vt postea dicet vt. **de iohē euangelista**
cui reuelatus est decessus suus. ⁊ sic de alijs. **Q**uō
et desiderare possumus mortē videbitur in quinto
membro vbi dicet de cōformitate nostre voluntatis
ad diuinā. **S**ecundū documentū est qd. de cōmuni
cursu. conandū est homini arte ⁊ studio vt vita sibi
plōget vitando ea p q. irrōnabilit vita q. priuaret
maxime hū q. conis gracie ⁊ nature alijs pdesse pnt
Sic tñ facienda talia sunt vt non dimittant ea que
alijs pximis sūt debita. sicut quidā q. in pestilencijs
nolunt ēē testes intestam. que vellent facere infecti
in pestilentia. **S**imiliter qui velut canē sinunt pxi-
mum pestilenticum mori vel leprosa. m. **T**ercium
documentū qd. magnas grates deo habent. deferre. qd.
longum tpus habuerūt viuendi. qd. peccata potuerūt
plangē. p peccatis satisfacē. ⁊ mereri augmentū glē

2^{ma} don. m.

3^{ma} don. m.

In iuuentute autē ignorancia est. magis passiones
effrenes. experientia nulla. et p consequens ibi mortui
multis bonis priuati sūt q̄ facere potuerāt. **Quartū**
documentū q̄ infirmi nonnulli peccāt interdū cum
nolunt et tamē possent comode modicinas a peritis
medicis recipe. p̄t̄ q̄ se negligunt. Vnde eccl̄. xxxviij.
Altissimus de terra creauit medicinā et vir prudens
non abhorrebit eā. Et eccl̄. xiiij. Ante languorē ad-
hibe medicinam et ante iudiciū interroga teip̄m et
in cōspectu inuenies p̄piciationū. et si beata agatha
noluit medicinā illa dicit tho certificata fuit de di-
uino auxilio in oportunitatibz non aut sic est de nob
peccatoribus. **Quintū** documentū q̄ seruus dei nō
ex omni occasione data ul̄ accepta debet p xpo expo-
nere se morti sed oportune p loco. et tpe. et p̄fatu. p̄t̄
quia alias stulte abreuarent vitā suā. Illud p̄t̄ de
paulo q̄ fugit de damasco per sportā dimissus. scda
ad cor̄. xij. et de xpo dicente. si vos persecuti fuerint de
vna ciuitate fugite in aliam. M̄. x. et de eodem. qui
ante presinitū tpus fugit aliquociens mortē. **Tercō**
sunt alij qui male timent mortē et male desiderant.
sup̄ viuere. videlicet qui bona corporis. vel rerū vel
honores plusq̄ diuina bona diligūt. et virtuosa. vel
qui non credūt vitā aliam post istā. vel qui credūt.
sed despant se saluari in alia vita. nam mors talibz
occurrit vt priuās triplici bono. sicut etiā facit. **Primo**
priuat bonis natē. vt pulcritudine. fortitudine.
sanitate. agilitate. et sensuū veracitate. ac omnibus
oblectamētis q̄nq̄ sensuū. q̄ hic habē osueuēt. **Secdo**
spoliat omibz bonis. et diuicijs. amicis et societatibz.
Tercō oibz honoribz dignitatibz. p̄fatis. et p̄sidēcijs
Qui igit̄ timēt p̄ncipalit̄ mortē p̄t̄ ablatōz taliū et
ozaret et appetēt p̄t̄ prefata p̄ncipalit̄ viuere diuicijs
grauit̄ peccare possz. **Signū** enī ēēt. q̄ p̄petue si posset
in talibz vellet viuere delicijs. et signū esset dāpnādi

et dōm

et dōm

3^o

1^o

2^o

3^o

hominis. **D**ictū est aut notant q̄ bona corpis plusq̄
diuina diligunt. vel p̄ncipalit̄ q̄ vitā perdere quidā
timere p̄nt sub vno respectu & bona intencoe. videh̄
vt satisfaciant p̄ peccatis vt mereant̄ vt supra dictū
est. **H**ec enim vita licet sit plena miserijs. est tamen
sc̄da meritis eterni gaudiij & indulgentie p̄ peccatis.
sed mors talem vitam et tps adimit. vt post mortē
vel horum haberi possit. **Q**uaz preciosum enim hoc
tempus sit pensare p̄t in illo. **Q**uid enim putas aīa
daret experta ignem inferni. vel purgatorij vt hic esse
posset solum per horam. in qua vtiḡ de omnibus
peccatis penitere posset. & mereri eternum gaudium
et sic habemus primum preperatorium ad mortem
videlicet quō timere debemus vel appetere mortem

Secundum preparatoriū ad mortē est vt bene q̄s
se habeat in ec̄cīasticis sacramentis sum̄dis. vt otereat̄
oſiteatur satisfaciat eucharistiā sum̄at & inungatur.
quia infirmitas quedam eriuntur ab anima vt ip̄a
sanata sanetur & corpus. **P**rimo inquam certa sa-
cram̄. penitentie oterendo confitendo & satisfaciendo
p̄posse. **V**nde beatus Augustinus li° de visitatione
infirmoz ad nepotē suū dicit. **O**pponendus es lapis
vnius in cuius edificio non auditur strepitus aut
malleus hic perferendus est. **S**trepit⁹ hic adiciendus
est lapidi malley. hic est conterendum totū lapidis
quadranguli super vacaneum. **S**trepitus sit pecca-
torum tuorum recordatio. super quibus perstrep̄at
aurē sacerdotis humilima tua oſessio. iuxta cōfitemi
alterutrū peccata v̄ra. **M**alleus sit p̄nīa cordis plus
q̄m pertoz percussio. **E**t subdit nam humanum est
peccare xp̄ianum est a peccato desistere. **D**iabolum
est perseuerare. **D**e satisfactione moriturus videat
si quem h̄t amicum qui p̄niam a sacerdote notifica-
tam pro morituro facere velit. quia tunc valebit vel
elemosinis satisfaciat vel proponat si potest alias

11.
satisfacere **V**nde aug² ibidem **S**ed qd in elemosinam
distribuisti. forsitan deest qd distribuas **A**udi thobias
fili si multum tibi fuerit habundanter tribue **S**i aut
exiguum etiam illud exiguum impartire stude. **S**i
rederis alicui calicem aque frigide non perdes merce-
dem tuam. sed forsitan aqua deest. **S**ed habes quod
distribuas habes teipsum. da teipsum deo. et habebis
deum. quomodo te dabis deo. dispone domini tui. q
morieris tu et non viues hec ille **N**am fm ps. **S**acri-
ficiu deo spiritus contritus cor contritum et humili-
atum deus non respicies **S**cdo sacramentu eucharistie
deote sumendum est **V**nde aug² ibidem. **T**u viam
vniuersae carnis nepos amantissime ingredi festinas
quo visurus es parentes tuos **P**atriarchas sanctas-
omnium etiam summam beatitudinis. cum tanti i-
tineris ne deficias in via subsidium grante viaticu
necessarium est. **N**am quo vadis ad vitam per quam
viam audi dominum dicentem. **E**go sum via veritas
et vita. **N**on potes errare. xpistus via est tu viator.
xpistum viaticum porta. adducet te ad seipsum. via
veritas et vita. **T**ercio sacramentum extreme unc-
tionis non est premittendum **V**nde ibidem. b. aug²
Nec premittendum est illud apli Jacobi preceptum
infirmatur quis in vobis inducat presbiteros ecclesie
et orent super eo ungentes oleo sancto. **I**n nomine
domini. et oratio fidei saluabit infirmum. **E**rgo sic
roges pro te et de te fieri. **S**icut dixit apls Jacobus
imo per aplm suum dominus. **T**erciu preparatorium
mortis e testamentum oratio dñi providendo vt i fine
precedentis sermonis tactum e. et a secularibz negocijs
se sequestrando. excludan^r pprii liberi presertim paruuli.
q vt tactum est s penitentiam veraz impedire pnt in
extremis. et inspiciantur imagines aliquae sanctorum
potissime crucifixi **V**nde augustinus. vbi prius **S**unt
quedam exteriora signa pigritantis etiam fidei.

3^m *Preparandum*

aliqui etiam excitatoria ut quasi quandam opunctionem
penetrabilibus suis ingerencia que et sanitatis religio
vult observari et amicorum ad infirmos conveniencium
reuscio gaudet adimpleri. huius siquidem christianorum archana
illius domine crucis quoddam venerabile monumentum
quod de crucis ipsius imaginacione carere cognovimus. quod
et nos omni veneracione dignissimum fateri ad recordacionem
¶ crucifixi nostri veneramus. *¶* Quartum preparatorium est fidei spei
et caritatis actuacio quod istis maxime mereri possumus
et eorum actus non exigunt corporis aut verum exercitium
exterius. *¶* Primo fides constantissime cum suis articulis
est meditanda quod hac sublata desperat quod et caritatem
perdit. *¶* Unde huic fundamento diabolus moriturus
plus insidiatur quo contra in quibusdam ordinibus.
ut in ordine predicatorum consuetum est talla pulla
pro agonizante omnes fratres alte dicant symbolum
apostolorum. *¶* Unde prima petri. c. vi. fratres vigilate quod adver-
sarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit querens
quem devoret cui resistite fortes in fide. *¶* In huius mencionem
moriuntur incendio candela sicut et baptizantur. ideo dicitur
¶ Augustinus ubi prius. *¶* Fidelis esto. *¶* Dine fide enim non potest
placere deo. quod autem fidei articuli tunc plus sunt habendi
subdit dicens. *¶* Sunt de deo multa credenda ad salutem
anime nostre. *¶* Mirabile ergo illud de trinitatis unitate. de
unitatis reifica trinitate. *¶* Sacramentum magis est credendum
quam exponendum. *¶* Sunt et alia de deo filio quasi nobis
propinqua et contigua et ex ipsa sui propinquitate et con-
tiguitate nobis familiaria et ex ipsa familiaritate nobis
delectabilia. *¶* Delectabile quippe est hominum et salu-
tare morienti loqui et saciari de humanitate christi. *¶* Quod
in caro factum est et habitavit in nobis. *¶* Dominus est quod
homo deus factus est homo est. *¶* Et finaliter subdit. quod quia
divinitatem propter intellectus nostri infirmitatem intueri
non possumus ad christum hominem faciem anime convertendo

debemus exemplo ezechie q̄ ouertit facies suas ad pietates
 et cum lacrimis moriturus **Xps** n̄ paries est h̄m q̄d
 lio. per q̄ deum videre possumus. de spe subdit **Aug**.
 ibidem. **A**d hūc ergo parietem nostrum mediatorcm
 ouerte facies tuas familiarius. q̄d tuum est aggredere
 securius. scit opati tuis infirmitatibz q̄ factus est tue
 infirmitatis participando oscius. prerogatiuam n̄re
 carnis in celis eueit superius. q̄ exaltatus ē sup celos
 homo deus. ex diuinitate sua processit saluatio et ex
 humanitate receptio utq̄ tñ ex utroq̄. **S**ed quod
 meum est meum. q̄ et me mihi quadam cogitatione
 secreta quadam affectatione q̄dam p̄po iure sanḡ
 uinitatis mihi venditio totius et iocundius loqr̄ ad
 meum ih̄m q̄ ad aliq̄ sanctorz sp̄um plus d̄z mihi
 xps q̄ quilibet celestiū sp̄ū. **Q**uod tu es fieri dignatus
 est deus non factus est quod est angelus. **S**ed quis o
 bone ih̄esu a misericordia tua desperet. **A**udacter pro
 nuncio qm̄ tumulacius delictū est a te desperacio. q̄
 qliscunq̄ humane fragilitatis offensio. **Q**uare ap̄loz
 primicerio lacrimae profuerūt. nisi prosint et nisi la
 tronis illius in euangelio mēoria. quare nolus tam
 venerabl̄ recensā ē. quibz elemosinis. quibusue opibz
 vel quibz orationibz respondisti. **S**i ih̄u benignissime
 dulcissime misericordissime. quasi sub iureiurando.
Amen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. nisi fidei
 sue orōiq̄ largissime. **M**emento mei dñe dū veneris in
 regnū tuum hec aug. **D**e caritate dīc̄ ibidez forsitā
 comū non habes dispone tibi si non disponis comui
 qualis erit illa dispositio. **D**ilige deum et diliget te
 deus. **S**ed dicis. diligo deum. utinam sit in re quod
 promissisti sermone. dilectionis dei probatio manda
 torum ipsius est conplecio. operum suoz voluntaria
 conplecio amare quod amat deus. amplecti quod
 facit deus. **S**i i deum diligis quod facit deus diligis

de spe

et caritate

Et si qđ facit deus diligis disciplinaz dei flagellantes
te diligis **Quę. n.** deus diligit corripit et quasi pater
in filio o placet sibi **Audi aplm** Virtus infirmitate
perficit. ¶ **Quintũ** pparatorium est infirmitatem vt
agutit tollerare **Vnde aug?** ibidem Si deum diligis
qđ facit deus diligis. Et p? pauca dicit **Flagellũ** dei
sustines tussi labores. pulmone deficis. cibũ stomach?
respuit. tĩsi zero queris. vinum fastidis. dissentoria
sauciaris. in vltimo morboroz genere afficeris **Sed**
et hec si oculum habes. dei dona sunt. dilige arguentẽ
non in furore. non in ira. sed in misericordia. **Aperi**
pullanti deuotus esto vocanti. ipse iudex est. nec vult
te dampnari. flagellat in te misericorditer. quod in
eum deliq̃sci pertinaciter. nec murmurando sanaberis
quod anima debilitaberis. **Dum** contra deum tuum.
Patrem tuum. **Medicum** tuum. **Magistrum** tuum
mansuetissimum qui nunquam iratus. cum iratus
est misericordie recordatur cum murmuraueris. **¶ Ille**
¶ Sciendũ itaq; qđ laudabiliter qđ p̃t mortẽ petere.
o dicionale scz **Si** deo placet et specialr qñ qđ hz signa
mortis **Tunc. n.** qlibet debet oformare voluntatẽ suaz
diuine voluntati **Vnde** in legenda bñ **Aug.** legitur
Qđ laudabat plurimũ illos qđ moriendi desiderium
inerat sepius tria recitans exempla. **Ad** h̃ primo bñ
ambrosi qui in extremis positus rogatus per clerum
comite ĩtalie hoc procurante vt pro longiori vita
oraret. **Rñdit ambrosius.** non sic vixi vt me pudeat
inter vos viuere. nec mori timeo quoniam bonum
hēmus dñm. **Quod** responsum beatus **Augustinus**
mirabilr extollebat **Secdo** alius ep̃s cũ moriturus
peteret vt oraret deũ pro ñitate ecclie se diucius viuẽ
Respondit Si nunq̃. bene. si aliqñ. quare non moro
id est si non mori debeo felix iam sum si aliqñ oportz
quare non iam morior deo annuente. **Tercio** alius
episcopus fuit. de quo etiam dicit sanctũ ciprianum

referte. cū enim gūi infirmitate laboraret et pro lon-
giori vita deū precaret. iuuenis speciosus sibi apparuit
et cū indignacōe fremens ait. pati timetis exire non
vultis. quid faciam vobis. **Sed** q̄re desiderant sancti
viri mortem. **R̄** tribus de causis. Primo q̄ dei volun-
tatem esse vident. non. n. desiderant vbi non hnt speci-
alem reuelacō; nisi odia nati si sani sūt vt dicentio
Dñe vellem si tu velles exui carnes. **V**nde x̄ps mathei
xxv. Non sicut ego volo sed sicut tu. **S**i aut viderint
euidencia signa mortis tunc euidens est deum velle eos
mori tunc s̄formes sunt voluntati dei. **S**cdo q̄ mors
vbi speratur sanctorū maxia bona ofert ⁊ a maximis
malis eruit et in optimis s̄firmat vt amplius quis
peccare nequeat. **V**nde ad philippenh. i. **M**ihi viuere
x̄ps est et mori lucy. **E**t eccl. xxxi. o mors bonum est
iudiciū tuū. et pro vt elicitur ex verbis aug. vbi prius
Mors sup. bonorū nihil aliud est q̄ exitus de carcere.
finis exilij. laboris s̄sumacio. ad portū applicacio. pe-
reginationis finitio. oneris grauissimi deposicio. de
furioso equo descensio. de domo ruinosa libacio. om̄i
egritudinum terminacio. omnium periculorū euasio.
omnium vinculoꝝ discuptio. debite nature solutio.
reditus in patriam. ingressus in gloriā. **D** inquit
Aug. vbi s̄. q̄ iocundo pectore. q̄ leto corde visitacō;
diuinā debemus preoptare. viriliter debes gaudere
quia iuxta est vocacio diuina. debes ei totis nisibus
atelle letus. **E**t si ep̄atum vel honorem alium aut
sanitatem infirmis optabilem tibi concessisset deus.
nonne omni gaudio illud donum susciperes. certe
maiori exultacione. affectuosiori voluntate cum gra-
ciarum actione hanc dei animaduersionem debes tibi
amicam habere quia et hoc vltimum donum dei est.
Tercio desident sancti mortē q̄ pro peccatis valde sa-
tisfacit. quō aut h̄ fiat. **N**otandū primo differt mori

1. si. deat. p. m.

E

Mors vi. ad

3. desident p.
M. 1.

et hñe colorē vel tristitiā mortis q̄ stat om̄ne mori
sine colore et tristitia vt de ioh̄e euan. et bñā v̄gine ptz
et aliq̄l̄r ptz de q̄b̄d az p̄cedenti. c. Vnde qñ dicunt
doctores q̄ mors satisfaciāt intelligit̄ de pena mortis.
2^o nō Sc̄do notandū q̄ h̄m tho. et petz de pa. sup. ii. dis. iiii
q̄ mors nunq̄ p̄cipue p̄t satisfacē pro p̄cto actuali
alic̄. q̄ est tota debita pro peccato originali. Eadem
solucio nō parit duas liberacōes. S; color et languor
mortis bene accepta satisfaciunt pro peccato actuali.
q̄ color et languor non debent̄ originali h̄m actum. s;
h̄m aptitudinē in c̄ signū in originali solo moriētes
non hñt penaz sensus. ideo siue acceptentur. siue bene
assumant̄ q̄ ad actū satisfaciunt. **3^o nō** Tercio notandū q̄
1^o otingit q̄ q̄ntupliciter mori in gratia. Primo nāliter
cū colore et horrore p̄uijs et de tali freq̄ter ē maxima
pena. et vltimū terribilissimū. ex. iij. ethic. si sit accepta
voluntarie a morituro qñ q̄s putat dei voluntatem
iam atesse h̄m. **Seco.** super. xx. dis. iiii. Velere potest
omne peccatum veniale et magnam penam pro veni-
alib; et mortalibus. potest inquit **Seco.** bene ocedi q̄
mors voluntarie accepta sit pena sufficiens pro pena
cūcunq; peccati venialis. et forte pro magna pte pene
debitē pro mortalibus dimissis nec obstat q̄ est pena
necē. q̄ aliq̄s potest necessariū voluntarie acceptare
hec ille. Item eadem rōe tenendū est de morte violēta
2^o Sc̄do morit̄ quis violenter et iuste. vt **Sur. Lacro** et
similes per iudiciū. Mors aut̄ violenta inquantū
h̄modi non est debita pro peccato originali. cui non
debet̄ per eam sensus. Ideo de morte tali dicit **tho.** dis.
p̄noīata. si aliquis mortē illatā patient̄ sustineat
etiā si pro alijs crimib; sit illata valet ad diminucōz
pene et ad liberacōez a tota pena et h̄m quantitatem
culpe et pñe et stricionis exemplū de latrone dicente
3^o digna factis recipimus. **luc. xxiij.** Tercio morit̄ quis

innocenter et iniuste. s. cū euadere neq̃ morte eligi
 leuiore p̃t p̃tū o modū vt de seneca dicit ieronim⁹
 qui ap̃iore mortis data eligit vtraq; vena aperta in
 balneo mori talis meret̃ patienter moriendo si est in
 gratia tñ minusq̃ in casu mereret̃ si durius mortu⁹
 esset. **Vnde seneca** Non est aureola martirij totatus
 sed beatus **Petrus** qui p̃pter honorem elegit crucifixi
 aliter q̃ x̃ps **Quarto** moritur q̃s violenter innocēter
 et iniuste et tñ non in causa fidei et similiū. **Hanc** si
 quis accipit pro peccatis suis multum sibi satisfacit.
 h̃m q̃d magis vel min⁹ oterit̃ vt p̃d dixit tho. **Quinto**
 quis morit̃ innocenter et iniuste pro fide vel virtute
 castitatis vt agnes. vel pro ṽitate p̃dicata vt iohes.
 bonis ecclie vt **thomas cantuariens** etiā tūc martiriū
 est et tūc totaz penaz abolet **Sextū** prepatōriū mortis
 est boni assistentis procuratio **Debet** enim q̃libet pro
 viribz laborare vt in illa extrema hora fidelem amicū
 hēat q̃ h̃m prefata moriturz exhortet̃. erit aut̃ eiusde
 assistentis vt **iohannes modernus** cancellari⁹ tradit
 triplex officiū videlicet vt auilet infirmū p̃ exhorta-
 ciones interrogacōs per obseruacōs **Primo** exhortet̃
 per illa verba vel equipollencia h̃m q̃d meli⁹ viderit̃.
Amice carissime considera nos omnes subiectos esse
 potenti manu dei et eius voluntati cunctos reges et
 principes et q̃scunq; nēcio mori. **In** mundū venim⁹
 more transeunciū et peregrinorū non vt maneamus.
 s. vt benefaciendo iehennam vitemus et celi patriam
 acq̃rem⁹. **Recognosce** diligent̃ cum gratiaz actione
 a deo tibi concessa beneficia q̃ in hac hora extrema sui
 cognitionem dedit. nec te morte subita preoccupauit
 et p̃te alijs beneficijs infinitis redemptione creacione
 pro fili bz gratias age et ad infinitaz miam confuge
 pro criminibus tuis veniam poscens. **Sollicite** ag-
 nosce multa te delicta commisisse pro quibus penam

m
 6 ~~procurator~~

magnam ferre deberes ideo mortis dolores libenter
accipe deum orans vt recipiat pro peccatis debitis
penis alias enim pena mortis p̄ impacientiam tibi
dampnatio erit. hic in penam ⁊ in futuro. pre omni-
bus in hac hora meditare tuam salutem q̄a nunq̄m
fortassis in futuri optunitas erit. **A**d hoc relinque
tempozalia que te nō liberabūt ab inferis. **T**e plena
fide deo cōmitte qui est omnipotentissimus sapien-
tissimus ⁊ misericordissimus ⁊ astātes roga vt pro
te deum orent. **¶** **S**ecundo interroget moriturum
quidam ⁊ respondeat ad singula infirmus proposse
vel annuet si loqui nequit dilecte vis mori ⁊ viuere
in soliditate fidei xp̄iane respectu dei. ⁊ domini n̄rī
ihesu xp̄i. tanquam verus fidelis ⁊ obediens filius
sancte matris ecclesie respondit amen. **P**etis ab eo
veniā peccatorum cōmissorum contra dei maiestātē
et bonitatem. nec eū prout debebas honorasti. respō-
dit peto. habes sinceram voluntatem corrigere vitā
tuam si super viues in melius. rogas deum qui tibi
ad hęc graciā p̄stet vt p̄tinues virtutes. nō recidues
et veram contritionem habeas. **E**s tu conscius tibi
alicuius peccati mortalis non confessi. petis tu cor
illuminari vt oblita mortalia videas. ⁊ visa velles
confiteri. **I**ndulges ex corde omnibus ex corde qui
tibi nocumētū intulerūt obuencrationem ⁊ amorē
domini nostri ihesu xp̄i a quo petis veniā peccatorū
tuorū petis tu indulgeri ab his q̄s verbis aut factis
lesisti. vis oblata iniuste vel detenta restituere inte-
graliter quantū ad illū teneris iuxta tuarū facultatū
valorem. etiam vsq̄ ad oīm bonorū tuorū cessionē. et
renunciationē. **E**t vbi satisfactio fieri nō possit petis
coram deo ⁊ hominibz veniā. ⁊ respondeat ore aut
corde ad singula infirmus. **¶** **T**ercio obseruat astās
morituro in pluribz vt moriturus sciat quid faceret
dimittere scōz oīa supra dicta. **S**i aliq̄d sacramentorū

nondum suscepit hortet ut recipiat. et si non potest recipere hortet ut petat deo te sibi dari opportunitate adueniente. **S**i apparent rationes morituro non sufficientes puerat astans ut infirmus ad bene rationem inducat per confessorum vel alium. **S**i esset explicatus hortetur ut totis viribus velit et intendat obedire ecclesie. si moriturus prolixum tempus habet astans procuret orationes deuotas vel historias vel diuina precepta contra que peccauit ea potissime de prefatis. quam sanus delectabilius audiuit legi representet imaginem crucifixi vel alterius sancti quem sanus plus dilexit. **N**ullatenus morituro ad memoriam reducantur carnales amici. uxor filii diuicie et huiusmodi. nisi in quantum exigit morientis spiritualis vel quanto alias obmitti conuenienter non potest. **N**on datur infirmo nimia spes de sanitate corporali consequenda quia sepe per talem falsam consolationem mittuntur ad dampnationem. sed hortatur prehortatione supradicta. **E**t ut per Sacramenta anima sanata corpus conuenienter sanetur. **S**eptimum preparatorium est deuota per infirmum specialiter in fine oratio que sit christi exemplo magna oratione. et durans in finem continuatione. **I**nuocet infirmus angelos sanctos. michaeli proprium angelum ut eum associet. et apostolum ac et alios sanctos honoratus est sanctos orat. ut contra hostes eum tuantur. reginam misericordie inuocet confidenter christum etiam confidentissime. **S**i tempus breue est proponatur oratio ad saluatorem. **V**nde augustinus ubi sanctus. his expletis oratio tibi est necessaria. **E**rgo deum alloquere et nisi secus egeris de ipso securus ita affare. **D**eus meus deus meus misericordia mea et refugium meum. te desidero ad te confugio. ad te venire festino ne despicias me sub tremendo discrimine positum. adesto michi propicius in his magnis meis necessitatibus non possum alias me redimere meis operationibus. sed tu redime me et miserere mei. **C**onfiteor de meis meritis. **S**ed confiteor de

in. *ppator*

miseracionibus tuis: & confito de tuis miseracionibus
quam diffidam de meis malis actibus. Tu spes mea
deus meus tibi soli peccaui mea culpa que fui tibi carus
ad redimendum non sum vilis ad perdendum. et nunc
ad te venio qui nulli dies cupio dissolui et esse tecum
in manus tuas commendo spiritum meum respice
in me domine deus meus veritatis et presta mihi deus
meus ut in pace dormiam et requiescam que in trinitate
perfecta vivis et regnas deus per omnia secula seculorum
amen. Hic augustinus libro. qui super de seculis de visitatione infirmorum.

Desequentibus mortem tria sunt principaliter
consideranda primo quod vivi se debite habeant
in exequiis. Secundo quod in exsoluendis suf-
fragiis. Tercio an liceat vivum petere a morituro. et
eidem annuere quod appareat defunctus de statu viventem
certificans. Quantum ad primum notanda sunt duo.
Primo quod exequie fiant lugubriter specialiter de his de
quibus non est certum an solvantur. Primo quod nescitur an
vadant ad infernum vel purgatorium ecclesiasticum. ix. omnia in
futurum servantur merita. Secundo ad meditandum meste
quod malum sit peccatum per quod seculis originali et alieno omnis
mori oportet. quanto plus sustinere oportet per actualem
propter. Vnde prima ad corinthios. iij. omnes in adu moriuntur
Tercio quia mors multa bona tulit morituro com-
mendabilia propter que unus deuotus non mori potest
appetere ut prius est dictum. in talium autem oblatione licet
dei voluntate debeamus conformare tamen operari possumus
mortuis per ea que eos iuuant. Secundo notandum
quod flere possumus quinque de causis. Primo propter
naturalis pietatis affectum. Vnde machabaeus. iij. Antiochus
flexus ad matrem fleuit ouile summi sacerdotis probitate
Secundo ad ostendendum dilectionis signum. Vnde
iohannis. xj. christus flente super Lazarum. iudei dixerunt ecce
quod amat eum. Vic etiam mulieres christum lamentasse
leguntur passum non repperit. Tercio propter consolacionem

16.
alioꝝ lugentiũ ideo eccl̃. vii. dicit nō desis ploꝛatibꝫ
in solacōe. Quarto ppter detractiōē hoīm. eccl̃. ast.
xxxviij. ppter delaturā aut amate fer luctũ illiꝫ vno
die ⁊ solare ppter tristitiā ⁊ fac luctũ scdm meritũ eiꝫ
vno die vel duobꝫ ppter detractōē. Qñto ppter dāpnũ
viuentiũ. sic lugebāt israhelite iudā. primo macha.
viii. dicētes. Quō cecidit fortis q̃ saluũ faciebat isrl̃.
Quamuis autem interdum non possumus nos cō-
tinere quādo contristemur qui ea que nobis insunt
a natura vitare nō possumus. vt q̃ ppter tristitē super
filios merito diligendꝫ tamen in potestate nostra est
quo ad liberũ arbitriũ cum gracia tempozare ⁊ mo-
derare mestitiā. ideo pmo ad thessolonicē. Quarto
dicitur non contristemini supple super mortuos sicut
ceteri q̃ spem non habent vbi glo. dicit. necesse est vt
cōtristemur. alia glo. dicit admonet vt de mortuis
carissimis non tristemur. Que sic concordantur. non
mōēt vt nō tristemur. sed vt nō tristemur in sol-
labiliter. ideo declarat subiungens sicut ceteri videbꝫ
pagani qui spem non habent scꝫ de resurrectiōe. ⁊ vt
temper tristitia affligmꝫ bona que facit mors tacta
precedenti ca°. Qui enī nimiũ tristanť super mortuis
in suā anīam peccant ipsā peccato vulnerando. in
corpus ppteritum ipsum destruendo. in aīam proximi
viui ipam scandalizando. ⁊ in aīam mortui. ipsā in
suffragiis priuando. vtz in his qui pre tristitia nihil
deuote orare pnt p mortuis. exemplum ponit tho-
brabatinꝫ de apibꝫ ⁊ bono vli. Anima enī eiusdem
auctoris primogenitũ adultũ habuit valde pbum
quo mortuo incōsolabilē flevit mat. cui apparuerūt
postmodũ iuvenes plurimi in via letissime gradien-
tes. inter quos suũ non videns filiũ. flere iterũ cepit
et tandem post alios lento gressu vidit eum in toga
magnum pondus portante aque et sciscitante ma-
tre quid illa vellet. Respondit aqua sunt lacrimę

Quibus q̄s pro me inaniter fudisti et me tarce libare pcuras
Conuerte ista in eucharistie sacrificiū et elemosinā et
liberabo. **D**ubatur primo vtrū fletus viuorū super
defunctis obsit ip̄is defunctis vel viuīs vel prosit ali
eorū vel non. **R**espondetur dicendo nā diuersi diūsis
causis flent pro defunctis. vt parti tactū est. **Q**uidā
q̄ fuerint eis vtilēs aut delectabiles. aut posuerint
spem sue promotionis. **I**storū fletus in nullo prest
mortuis qui solum defleant malum proprium. p̄mo
vt dicit **G**ilbertus super missam. **S**i dampnatus in
inferno per malam vitam suā fuit causa mali in aliq̄
viuente tunc in inferno tocies crescit vermis dānati
q̄ciens crescit hic et dilāt malū in alios q̄s inuoluit
In h̄ sensu dicit **ambrosi** q̄ ignoratur pena **Arr** q̄
nescit q̄t errore eē se subuertendi. hec de alber. **E**x quo
p̄t q̄ t̄pare se deberet a fletu qui flent super mortuos
p̄pter utilitatem malam delectationē aut alia tacta
que fuerunt illicita. quia pena ex inde damnatorū
crescit si saltem damnat⁹ fuit causa peccati vel delec
tationis prauē in viuente. **Q**uidā flent pro mortuis
q̄ fuerunt vtilēs cōmunitati pro pace et bonis. alij q̄
non permissus est temporis perfrui in salute anime
Alij quia timetur eorū dampnatio vel pena veri
similiter. **A**lij fide vt inter **M**aritum et **V**xorē et
euerſo et aliter multipliciter fit. **I**stis cōsideratōibus
luctus facti super mortuos ip̄is non prosunt. **S**ed
pocius multum obsint mortuis in multis casibus.
Sz iste luct⁹ prodest mortuis qui ex caritate p̄cederet
vel ex dilectione viuorū qui cōsiderata ḡnali mortis
misericordia ex peccato omnib⁹ inflicta cōpungunt⁹ vsq̄ ad
lacrimas in q̄b⁹ zelo salutis inardescētes orant deum
pro mortuo. **H**ic fletus valet mortuo ad mitigatōē
pene. plus aut flenti q̄ morituro quia valet ad miti
gatōē pene et remissionem culpe et premium patere.

Dubitat scdo vtz plangendo plus sit mors mortis
 hic que est priuacio vite gratie per peccatum mortale
 qm mors nature que est priuacio vite nature **R** q
 prima est lugubrior q facit animam miserabiliorcm
 eo q subicit eam miserie et culpe qd non facit mors
 nature que citius suscipienda est q q omittat culpa
Item mors nature neminem reddit miserum nec est
 mala nisi ratione precectentis mortis vite gratie seu
 iustie **V**n aug⁸. li. de ci. dei. c. ij. Mala mors putanda
 non e. quaz bona vita pcessit. et ecci. xxij. **L**uctus mor-
 tui septem dies. fatui aut et impij omnes dies vite
 illoz **E**x quo primo patet q maior diligencia debet
 haberi ad remouendum miseriaz aiaz per correctioez
 fena p audicoz ofessione p per predicacoz ac doctrina
 q ad remouendum miseriaz corpm p appotecarios et
 medicos et hmodi. **V**n apparet q modica caritas
 apparet i hoibo q taz solliciti st ppe corpa mortuoz vel
 morituroz vocare medicos dare expensas et hmodi
 facere peroperas ac portare vestes lugubres. etiam per
 annu q tn cum caroz vel proximoz animas vident
 mori peccato mortali vel mortuos iacere minz curant
 sanari sed rident heu vel modicum aduertunt. cum
 tamen mortuus naliter per talia non possit suscitari
 et si possit mira fierent et anima hic mortua facilliter
 possit suscitari qd curat pauci **D**ubitatur tercio vtz
 minus sit plangenda mors mortalis anime pro fu-
 turo seculo q aie mortalis mors pro cursu hz vite
R q sic plangibilitas enim non quantificat pise
 ex magnitudine miserie quam quis patitur. **O**lias
Lucifer esset nobis maxime plangendus quod est
 erroneum **R**equiritur ergo ultra quantitatem mali
 q qs patitur aliqua certa comunicacio vel connexio
 plangentis ad plangendu scz per amorez vel agnacoz
 vel p aliqd hmodi omnes aut mortui vita gratie

Dubid 2^mDubid 3^m

in futuro seculo sūt dammati. et inter illos et viuos nō
est aliqua oīcacio ī caritate aut societate. et ideo eorū
mors a viuis misericordie est plangenda. ex quo etiā
patet q̄ magis nobis plangendi sūt viui qm̄ mortui
et magis xpīstiani iusti v̄l erronei. q̄ iudei vel pagani
et inter xpīanos magis plangendi sunt diuinctiores
Quibz et q̄ minus diuincti. ¶ Dubitat quarto vtz in ordine
ad ipsos plangendi sunt boni defuncti q̄ mali defuncti
R̄ q̄ plus mali q̄ ex secundo dubio patet. q̄ mors
spūalis a gracia plus est plangenda q̄ corpālis a nā
Cū aut̄ moriūt h̄ malus sub duplici miseria et morte
moriūt videlz mox et natē. bonus aut̄ nisi morte natē
diciat notanter q̄ plus plangenda est mors malorū ī
ordine ad ip̄os q̄ bonorū q̄ differēcia multiplex et in
moriendo inter bonos et malos. Quidam enim mali
sunt quorū mors ipsis solis mala est. Alij sunt mali
quorū mors ipsis et communitati mala est. q̄ melius
pacem conseruauerunt qm̄ meliores ipsis. Olij sunt
mali quorum mors ipsis nocet sed alijs prodest quia
fuerunt Tjreanni vel turbantes pacem. Sic etiam
inter bonos sunt differēcie ratione quorum mors
bonorum per accidens lugubrior esse. licet in ordine ad
Quibz et ipsos malos malorū mors sit lugubrior. ¶ Dubitatur
v. vtz cultus exeq̄orū prosint defunctis videlz q̄ fiūt
in pannis in candelis. p̄ncipia hominū et h̄di. *R̄* h̄m
tho. in. iij. di. xxxv. q̄ sic qm̄ fit moderate et pie quia
tunc sunt honesta. Vnde auḡ. li. x. ci. xxi. Antiquorū
iustorū fūmera officiosa pietate curata sunt et exeq̄e
celebrate. Patet illud. Nam symon fecit sup̄ patrem
et matrem quinq̄ pyramides primo machabeorū. xij.
Abraham honeste sepeliuit Saram gen̄. xxiij. Et
ioseph p̄t̄r suum gen̄. ultimo Vnde damas in ser-
mone de dormientiū inducit verba athanasi dicentis
licet in area qui impietate consumatus est. et positus

fuerit ne tenue oleum & cereos deum inuocans in sepulcro accendere. **A**ccepta enim ista sunt deo & multū ab eo recipiēcia retribucōnem. & ut tho. super eadē verba dicit qđ oleum cera & huiusmodi pro defunctis prolata prosunt eis. vel inquantū ecclesie afferuntur. vel pauperibus dant. vel inquantum huiusmodi in reuerentiā dei fiūt. **V**nde in verbis auctō. subiūgit oleum enim & cera holocaustū sūt. **D**ubitat sexto ad qđ p̄est sepultura mortuor. **R.** ex tho. ubi p̄i ad septē p̄dest viuis quadruplici. **P**rimo qđ cultus sepulture lugubris & ornatus consolatio est viuor qui alias sibi compati videntes facilius velut diuisum onus meroris portant. **E**t de h loquitur greg. quarto dialogorum dicens. cura funeris condicio sepulture et pompa exequiarum magis sunt viuorū solacia quam subsidia mortuorum. **S**ecōdo p̄dest viuis ne eorū oculi turpitudine cadauere offendant et ne corpora fetoribus inficiantur. **T**ercio inquantū opa mīe exercent. ut tangeť statim. **Q**uarto viuis in eorum animabus quia ibi instruunt de fide resurrectionis oīm tam in gestibz qđ in oracōnibz. pagani autem & falsi xpiani credebant aīam non cōmelcere nisi corpus esset sepultum sed hoc est error. **Q**uinto p̄dest mortuo sepultura quia videntes monimēta viui mouentur orare pro mortuis. ideo etiaq monimenta dicuntur quasi mouencia mentem. ut dicit aug. primo de ci. dei & libro de cura pro mortuis. **S**exto p̄dest defuncte sepulcra si facta est in loco sacro nō quidā ex ipō ope opata. sed magis ex ope opāte dum scz ipē defunctus vel alius corpus eius tumulaz in loco sacro disponens p̄uocinio alicuius sancti eum committat cuius precibus per hoc credendum est adiuari & etiam p̄uocinio eorū qui loco sacro reseruūt qui p apud se tumulātis freqnāz orāt. **S**eptio etiaq p̄esse p̄t ornat⁹ vel cult⁹ moderat⁹ exeqaz defūctis

Dubio 6to

1o

2o

3o

4o

5o

6o

7o

inquit per h²di excitant hoies ad opaciendū ⁊ p²ns
ad orandū pro mortuo vel inq̄ntum ex sumptibus
sepulture vel pauperes fructū recipiunt vel etiā ecclia
decozat. Sic enim sapie. xxx. Sepultura inter ceteras
Subiunctum elemosinas. **D**ubitare Septimo vtrum sepultura
impij facta in sacro loco impio defuncto noceat. **R**
tho. ibidem non nocet nisi inquantū hanc sepulturā
sibi indignā ppter humanam gloriam procurauit
ponit. ⁊ hoc *greg. iij. dialogor.* exempla plura quorū
Exemplum vnum tale est. Nam quedā monialis carne otinens
sed stultiloquio plena in ecclesia est sepulta. quam
nocte vidit custos ante altare duci et ibi diuidi et
vnā partem ibi cremari. Mane autē alijs narrans
custos ecclesie in marmore signa adustionis ostendit.
Secundo valentinus mediolanensis ecclesie defensor
vitam lubricę finiens. et subitanee in ecclesia **Beati**
Vixti martiris est sepultus. Eadem igitur nocte ad
vocem tracti hois et trahenciū custodes occurrentes
viderunt duos teterrimos spiritus **Valentini** pedes
ligatos ipso granditer clamante de ecclesia ⁊ sepulcro
pprio in aliud extra ecclesiam trahi. Mane autē re-
perunt Valentinum non in ecclesia. sed extra ligatis
pedibz traiectum in alienum sepulcrū. **Tercio** valeria-
nus patricius brixenens eiusdem ciuitatis **Episcopo**
pcio i ecclia beati francisci mris non obstante q̄ senio
lubrice vixerat sepeliuit. Eadem igitur nocte et seq̄ti
custodi ecclesie **Sandus Faustinus** apparens dixit.
Vade dic **Episcopo** vt fetentes has carnes eiciat.
alias die tertia morietur. Cum prima die et seq̄ti
visionem timeret episcopo dicere **Episcop⁹** die tertia
incolomis lectū intrans inopinate expirauit. Quo
patet dicit gregorius sacris locis non adiuuari post
mortem ad euitandum iudicium quibus peccatum
dimissa non fuerunt. **¶** Scdm principale p² mortem
est vt fiant suffragia defuncto. quamuis de hoc late

2^m p²le

dictū sit in tractatu nūi preceptorū. **Q**ubita tñ primo
 hic duplici vtz mortuus detrimentum sentiat. et ei
 oblit qñ elemosine qñs pro se fieri mādavit nō dant
R^o hñm tho. qñlibeto. v. q. xij. et hñm petz de pa. super
iiij. dis. xxxv. **Q** ille qui in caritate ordinavit pro se
 defuncto fieri aliquid meruit gradum in gloria quo
 ad gaudiū et meruit diminucionem pene sibi debite
 quia elemosina est satisfactoria vel aliud suffragium
Talis igitur de quo queritur propter subtractionem
 suffragij quam facit procurator suus seu executor tes-
 tamenti non potest pati detrimentum. **P**rimo si ob-
 mittant suffragia ab eo ordiata nullum detrimentum
 sustinebit quo ad meritum glorie. postquam eam
 intrabit maxime si quantum in ipso fuit. causam
 adhibuit vt huiusmodi elemosine cito darentur. qñ
 meritum adipiscendum cum quis venerit in gloriā
 dependet principaliter ex voluntate et intencōe merentis.
 qđ totum in hac vita opatur **V**nde qñs procurator
 negligat. tñ deus habet voluntatem pro facto **S**ecundo
 non obest quo ad pene intensiōem. **C**um. n. anima
 egredit. pena sic sibi taxatur. qđ nec auge intensiōe
 seu acerbitate nec diminuetur intensiue propter sub-
 tractionem suffragij. **T**ercio non abest quo ad pene
 perpetuacionem extensiue. **S**i enim nullū suffragiū pro
 ania fieret non propter hoc perpetue in purgatorio
 maneret. quia cruciatus purgatorij eam purgabant
 vel alia suffragia communia. **E**xempli gratia. **S**ic
 aliqñs in carcere pro debito. quod alteri soluendum
 omisit alio non solvente perpetue tenebit nisi per se
 soluat manendo in carcere. tunc solucōe pacta etiam
 procuratore nō solvente eo facto liberat et sic ē **Q**uarto
 obesse pōt qñto anima dū hic esset potuit soluere vel
 dare elemosinam in vita vel ordinare vt cito daretur
 pñ et tñ ordinat vt tardius solueret. **V**nde melius
 faciunt. qui in vita soluunt testamentum vel alia

D. b. d.

1^o2^o3^o4^o

bona anteq̃ ad heredes perueniant q̃ modicū in vita
suffragiū plus valet q̃m multum post mortem p̃mo
in vita datum ex caritate meret̃ gradū vel mereri p̃t
gaudium patere essentialis premiū eternali durantis
et quis priuat se dando tp̃alia in vita õmoto tp̃alia
p̃pter deum. p̃pter mortem aut dando nullo õmoto
priuatur. et per õseq̃s modicū aut nullum premium
meret̃ quis patere qui primo dat q̃nto rebus vltorius
frui non p̃t presertim q̃n datur aliqd̃ pro eo. eo nihil
in vita ordinante. defuncto aut aliquo postea q̃tum
est ex parte aīe q̃to citius tanto melius fit. si statim
dat nisi in casu excipiente statim dubio seq̃ti tercio.
Quinto nocet sola negligencia procuratoris. ad h̃ vt
aīa diucius in purgatorio moreretur et penas luat. q̃
elemosina quaz pro se ordinauit fieri n̄ ex ope opato
subuenit. q̃ nullum est nemo facit. etia; q̃ fieri ordi-
natū est. ideo etia; nec ex opere operante liberat. **Sexto**
nocet ex õseq̃ti q̃ aīa tardius beatificabit̃ essenciam
diuinā vidente q̃ nemo eā libat de carcere nec pro ea
satisfacit nisi ipsamet luente vsq̃ ad tps a deo p̃fini-
tū. **Dubitat̃** sc̃do q̃d fiat de illis viuis q̃ tenent facē
suffragia pro mortuis et non faciūt. **R̃** q̃ g̃uiter pu-
niunt ad min⁹ infuturo et interdū hic et suffragia q̃
ip̃is cederent q̃n moriunt̃ cedunt. aliqui ex mīa dei et
iusticia tlib⁹ defraudatis p̃ aīab⁹ vel alijs. **Ista** r̃sio
pie edic̃t p̃t exempla q̃ legim⁹. **Donit. n. vincencius**
speculo historiay et tripius in historia koralī. magni
cun⁹ez ī exercitu existentē õ sarracenos habuisse militē
noīe romoniciū. qui infirmatus legauit equū clericis
et pauperib⁹ consanguineo illa committens. **Milite**
ī mortuo consanguineus equum. 100. solid⁹ vendid⁹
et illos in proprios vsus conuertit. **Nocte** autem. **xxx**
Miles apparuit consanguineo dicens iam purgatus

vado ad celū. tu vero q̄ me suffragio fraudasti hodie
 intrabis infernū. **E**t subito clamor demonū in aere
 attollit miser cum carne et aīa rapit et super montes
 q̄tuor dietis distantem a loco raptus collidit ubi. xij
 die a suis raptus totaliter fractus. **S**ecundo refert
vincencius ibidem q̄ in monasterio fuldensi per pestes
 abbas et plures fratres decesserunt q̄ ppter elemosine
 augeri ceperunt pauperibus. **T**andem de hoc cellerarius
 murmurat et elemosinaz minuit. qui cū sero dormi-
 toriū intrare vellet vidit ī capitulo prefatos defūdos
 et fugit. h̄ ab eis in capitlū trahit et flagellat. sibi q̄
 dicitur p̄ pauca morietis. et q̄cūq̄ pro te fieret alijs
 cederet quos fraudasti. aliosq̄ corrige exemplo quos
 corrupisti verbo. **Q**ue oīa postea facta sūt. **D**ubitat
 tercio **V**t distributio elemosinaz p̄ suffragiis debeat
 tardare aliquā vt melius res distribuant defūdi. **R**
tho. q̄ ista. q. xiiij. in mora. modicū tps non videt esse
periclū **V**nde laudabilē modico tpe differt quis vel
 vt plures elemosinas faciat. **S**i vō esuerso multum
 differt et non multo āpiores elemosinas faciat non
 videt esse aliq̄ culpa. q̄ forte defūctus a purgatorio
 interi liberaret. hic autē requiritur prudentis executoris
 examen vt sc̄z cōsideratis dilacōe tps et adicōis p̄sone
 q̄ credit cicius vel tardius liberanda. et etiā q̄ntitate
 augmenti elemosinaz faciat qd̄ videtur expedire de-
 functo. **h**ec ille. **D**ubitat quarto vt in morte cesset
 obligatio debitorū in pecunijs et similibz q̄bz moriēs
 astringebat. **R**̄ p̄bab̄ h̄m. m. h. de bassia sup̄ genes̄
 q̄ non nisi viuus quititauerit morientē. nam aut
 moriens descendit ad inferna. et tunc nulla videt rō
 de obligacōe. sed potius seruandaz in die iudicij. aut
 immediate ascendit ad superos et hic penituit te non
 soluendo nichil prohibet eum adhuc obligari viuo.

Ex. alius

Dubit. j.

Dub. et d.
 de fact. foroc. f.
 deb. f.

et oꝛoe sua in patria satisfacere pro viuo petendo sibi
prospicitur in tꝓalibꝫ & spūalibꝫ. aut poꝛ in pꝓgatoꝛio
pꝛ pꝛnāz et tunc satisfaciet luendo penas aut oꝛando
pro viuo aut viuus aliqꝫ suffragando pro eo. **S**unt
aūc cū debitis morientes in triplici dēa. **P**rimi qꝫ nō
hñtes vnde viuerent. bona opera fecerūt vel intendunt
facere et satisfacere intenderunt sincero aīo. ac si rece-
perunt mutuo tꝓalia ab aliquo fideliter intendentes
reddere. tales si morte siue eoꝝ culpa peroccupantur
paruum vel nullum peccatū omiserunt. nō soluendo
creditoribꝫ. **V**nde mortui nullam aut minutissimā
pro debito habebunt. **A**lii sunt qui accommodant
tꝓalia ad bonum vsum aut spiritualem profectū nec
vt diligenciam faciunt in vita iuxta posse vt credi-
toribus soluant in caritate morientes grauiter in
purgatorio pro debitis punient. **V**n apls ad rō. xij.
Reddata omnibꝫ debita. cui tributum tributum. cui
vedigal vedigal. cui timorem timorem. cui honorem
honorem. nemini qꝫ debeatis nisi vt inuicem diligatis.
Tercius qui ab omnibꝫ audacter accommodant. vt
ipsi bene viuant licet sciant se non bene habere vnde
soluant nec student vt creditoribus soluant. **T**ales si
finaliter de peccato penitent peccatum dimittitur. sed
pꝛ delictis gūissime punient in pꝓgatoꝛio. **D**e tñ matia
refert exemplū tho. de bono vli in li. de apibꝫ. **M**iles
qꝫdam guerras gerens oꝛ aduersarium. fabro cuidam
pro equis sufferendis cepit obligari debitis. que fa-
bro sepe postulante non soluit. et tandem vterqꝫ de
debito oblitus est. **M**iles moritur pꝛ. xxx. dies fidelis-
simo sibi apparuit dicēs. dic vxori mee vt fabro soluat
debitum. quia hñs vt vides babatis crucioꝝ manibꝫ.
Indicat seruus visionem filio **M**ilitis. qui ordinis
predicatorum fuit. et vterqꝫ vxori. per quos cum a
Fabro queretur de debito. ille diutina egretudine

Primi

Secundi

Tercii

Exemplū

osumptus respondit ut tactū est. et q̄ marcam miles
 tenebat. q̄ cū vxor solueret. et alia debita. ei miles ap-
 paruit a capite vsq; ad ima pedum balneo immersus
 et recte ligatus. dixitq; **S**olue funem **Q**uem cum illa
 soluisset ille gracias agens **E**cce inquit ligatus fui. et
 solutionē te soluente sic solutus sum **D**ubitat q̄nto
 vtz in morte cesset obligatio qua everso vnus te-
 netur debitum morienti **R**⁹ h̄m oēs q̄ nō q̄ moriēs
 aut h̄ heredes illis tenetur. aut non h̄ heredes. vel nō
 constat heredes esse vel alias vndiq; eis soluere non p̄t
 licet habeat vntē soluat. et tunc tenet dare ea ad dei
 honore; ex parte mortui ad ipsius etia; suorū salute;
 aut vnus non habet vntē soluere posset. et tūc tenet
 pro tpalib; in spiritualib; ut et p̄uis oīoib; ieiunijs
 vel alijs opib; satisfactorijs pro mortuis satisfacere
 nec cessant etiam per mortem obligacōes quib; viui
 obligant̄ pro mortuis ratione beneficiorū que ab eis
 dum viuerent receperūt **Q**uo ad terciū principale
 q̄rit vtz licitū sit viuū petere mortuū ut sibi reuelet
 statū suū p̄ q̄ mortuus fuerit **R**⁹ tho. q̄libeto. xxx. q̄
xxij. Si quis requirat a moriente agnoscere statum suū
 post mortem supponendo tñ hoc diuino iudicio nlla
 rōe videtur dici peccatū. nisi forte ex dubitatione fidei
 de futuro statu quasi temptando inquirat. **C**ausa est
Nam h̄m dani. libro secundo **I**mplecio naturalis de-
 siderij non est peccatum nisi aliqua inordinatio ad-
 iungat̄ ut ptz de cibo **N**ā aut scire desideramus q̄ nō
 est malū nisi inordinate appetat̄ malis circūstancijs
Sed scire statum post mortem fit pia intencione ut
 suppo⁹ q̄ humiliter et pie petiūt et queritur nec obstat
 q̄ luce. xvi. **N**oluit reuelare fratribus diuitis eiusdē
 statum quia superbis fratribus h̄m illud **M**athei. ii.
 abscondit velut a sapientib; et prudentib; que tamen

Dubitat

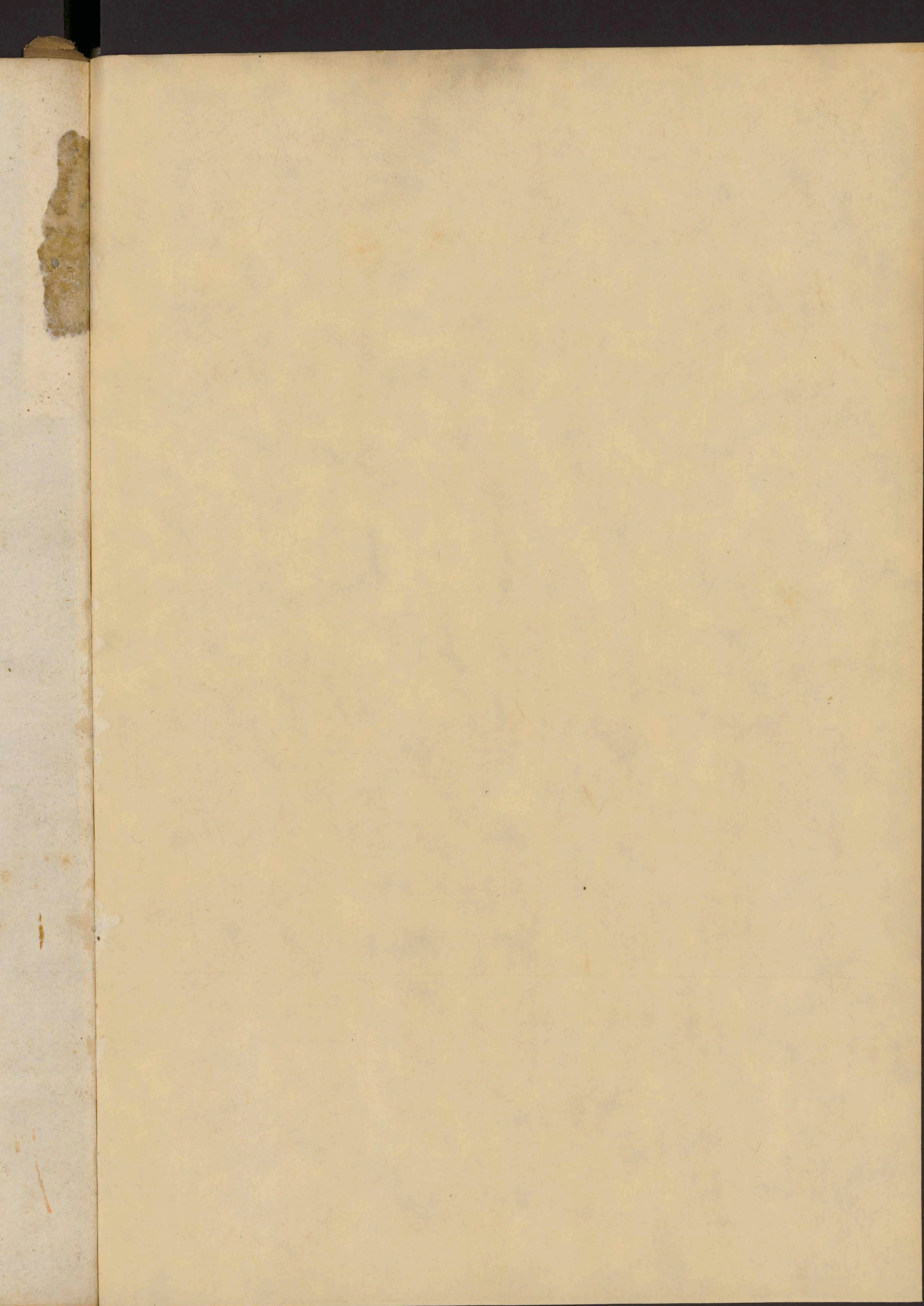
Bm p̄de

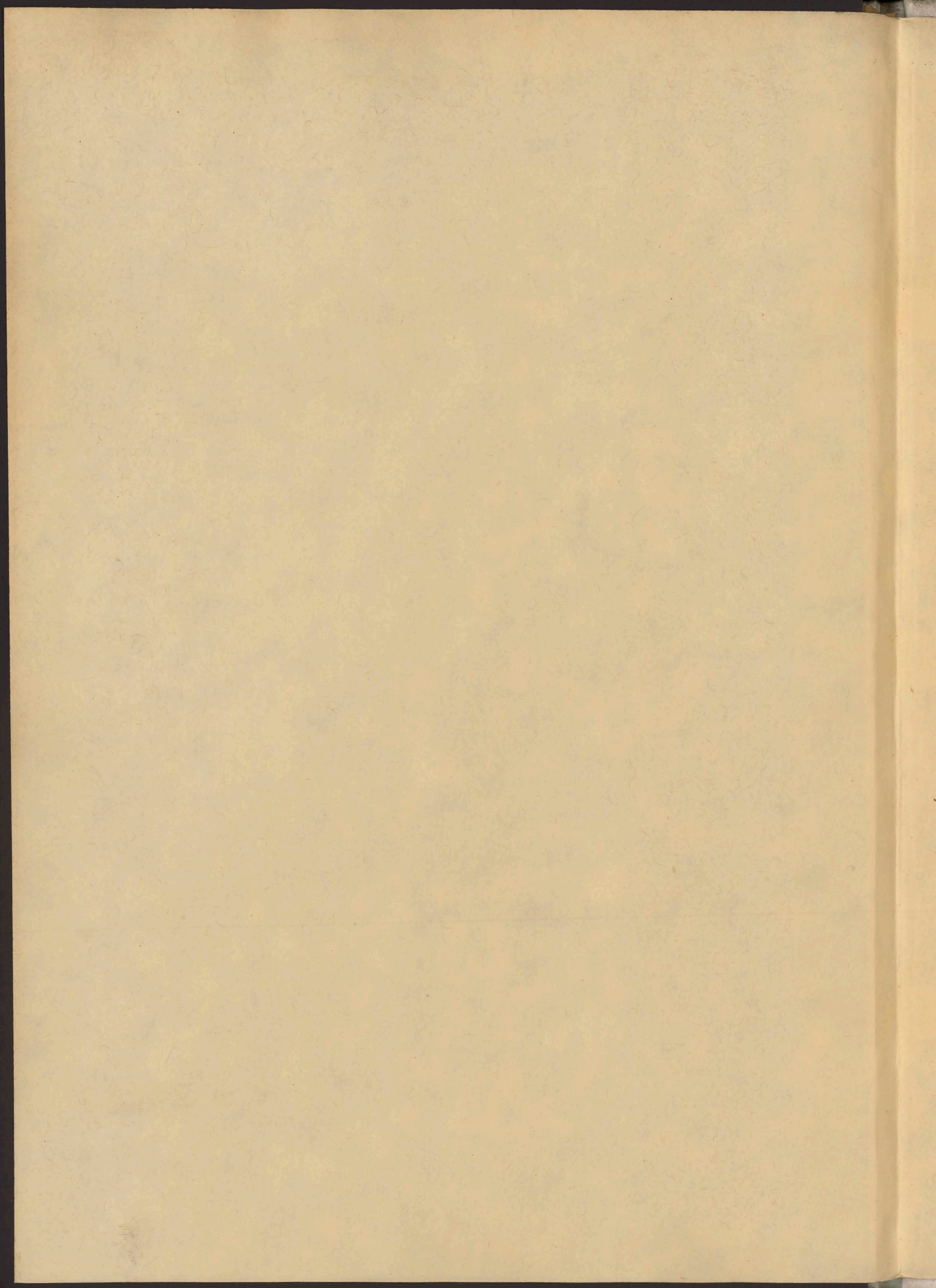
reuelare dignat hūilibz et puulis. h̄ de tho. **Q**uidam
tñ alius doctor addit q̄ qui expeteret redditū vt certi-
ficari vellet de statu illo. vt an celum et infernus sint
qđ oīe predicatur mortaliter peccare posset. qñ mltm
dubitaret q̄ infidelis esset. **D**icit etia; q̄ istaz expeti-
cō; non deberet nisi hoīes deuoti. et isti pñt sic expeti
qui fuerunt in statu isto deuoti. et de q̄bz presumitur
q̄ sint saluandi. diabolus. n. sepe inmiscet illusiones
quin mortui sic reuocantur. **C**ontingit qñq; etiam q̄
mortuus est in purgatorio. et diabolus in forma illi; **a**
apparens dat intelligere q̄ sit damnatus in inferno
ideo ne pro eo fiant suffragia. **Q**ñq; ascendit se quasi
sit saluatus eade; de cā. **Q**ñq; ptingit q̄ ille defunctus
est in celo et tñ diabolus in forma illius apparens. ac
si sit in inferno. ideo ne deus laudet in eo etia; posito
q̄ itez defunctus reuertet non esset q̄s obligatus credere
ea que reuelaret licet etiam essent vera. nisi certitudo
sufficiens esset. 

BIBLIOTHECA



JAGELLONICAE









Ars moriendi. Augustae Vindellicorum, C. Zainer.